

NOV 17 1967

VIEŅYBĒ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

81 M. 22 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1967 M. SPALIO (OCTOBER) 27 D.

Telefonas:
Appellate 7-7257

KAINA 20 C.

Lietuvių literatūros klasiko Vinco Krėvės-Mickevičiaus gimtinė Subartonų kaime. Šiemet Lietuvoje paminėta jo 85-osios gimimo metinė. Plačiau žiūrėkite 6 ir 7 puslapius.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Veiksnių konferencija Washington

Spalio 21 ir 22 dienomis 38 lietuviai ir kiek mažiau svečių iš JAV įvairių vietovių ir Kanados keturiose sesijose intensyviai posėdžiavo, įtemptai tarėsi ruošti kuo iškilmingiausiai paminėti Lietuvos nepriklausomybės 50-ties metų sukaktį, o kartu ir švęsti 717 metų nuo Mindaugo krikšto.

DALYVAVO VISI VEIKSNIAI

Dalyvavo visi diplomatinės tarnybos žmonės: Juozas Kažeckas, Stasys Bačkis iš Washingtono, Petras Daužvardis iš Chicagos, Anicetas Šimutis iš New Yorko ir Juozas Žmuidzinas iš Kanados.

Atstovautas Vyriausiasis Lietuvių Laisvinti Komitetas, Pasaulinė Lietuvių Bendruomenė, Amerikos Lietuvių Taryba, Lietuvių Laisvinti Komitetas, pusės lietuvių išėivijos laikraščių redaktoriai ar jų atstovai, Eltos tarnyba.

Konferenciją pradėjo VLIKO pirmininkas dr. J. K. Valiū-

nas, Sveikinimo kalbas pasakė Lietuvos atstovas J. Kažeckas, o apie kalbos prasmę pastabų pareiškė ALT pirmininkas A. Rudis. Kalbėjo ir kiti.

Nutarimams formuluoti sudaryta komisija: J. K. Valiūnas, B. Nemickas, J. Girnius, P. Garšva, V. Šimaitis, E. Bartkus, V. Sidzikauskas, V. Vaitiekūnas, J. Staniškis, B. Nainys.

KALBOS... KALBOS...

Apie Lietuvos valstybės atstatymo 50-ties metų sukakties minėjimą referavo V. Sidzikauskas. Koreferantai buvo A. S. Bačkis, A. Budreckis, A. Rinkūnas, A. Rudis.

Apie tarporganizacinį bendradarbiavimą vadavimo darbe referavo J. K. Valiūnas, koreferentais buvo A. Nasvytis, J. Puzinas, A. Rudis, J. Žmuidzinas.

Išėivijos lietuvių su Lietuvos lietuviais bendradarbiavimo reikalu referavo V. Vaitiekūnas, koreferantai A. S. Bačkis, A. Nasvytis, A. Rudis.

KAS ATLIKS VISUS PAGEIDAVIMUS

Nutarimus perskaitė V. Vaitiekūnas.

Diskusijose įvairiais klausimais pasisakė: L. Šimutis, T. Blinstrubas, M. Lenkauskienė, B. Nemickas, J. Audėnas, J. Kardelis, M. Vaidyla, V. Šimkus, dr. J. Girnius, S. Barzdukas, J. Sonda, kun. K. Bučmys, B. Nainys, A. Nasvytis, dr. A. Budreckis, dr. D. Krivickas, inž. E. Bartkus, dr. P. Daužvardis, A. Šimutis, A. Rinkūnas, J. Gailiušytė, dr. V. Šimaitis, kun. P. Garšva, kun. P. Gaida, P. Vainauskas, K. Sidlauskas ir kt.

Paašškėjo, kad Jonas Dugėla iš Clevelando VLIKO jau paskirtas prie PLB nuolatiniams kontaktui ir glaudesniems ryšiams.

Pageidauta, kad spauda suvienodėtų, daugiau naudotųsi Eltos biuleteniais, Drawgo, Sandaros, Nepriklausomos Lietuvos, Darbininko, Keleivio, Laisvosios Lietuvos, Aidų, Pasaulio Lietuvis, Tėviškės žiburių redaktoriai ir jų atstovai prisipirti į kampą prieš veiksmus neraišyti, jų nekritikuoti, įpareigoti su veiksmiais būti jų aplinkraščiais ir nešti atsakomybę už veiklą ir nevelklą.

Tęsiama 8 psl.

mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Nors griuvimą daug pranašavo, dar daugiau jo troško, caro valdžia 1917 m. pavasarį griuvo kaip tai nelaukiama, be plano, be sąmokslų. Iš kilo, tarytum, istorijos banga, kuri viską nušlavė. Jos gilioji prasmė dar ir šiandien nepilnai aiški. Čia buvo pradžia ir didrusių kelio į socialistinę revoliuciją ir lietuvių tautos kelio į politinę nepriklausomybę. Abiems artėja 50 metų sukaktis. Kadangi mums įkalbinėjama visų pirmausia dabar laikyti politinio, ne kultūros prado, nepriklausomybės sukakčiai rečiau pragysta lakštingalos, o dažniau gegutės. Pavyzdžiui, mes raginami, kepurės nusisėmus, įvairiai belstis į visokių kitataučių duris, kuriems Lietuvos nepriklausomybė nėra gyvybinis reikalas. Rečiau pasvarstoma tautos istorijos kelias, ar sąlygos, kurios bręsta rytų Europoje ir kurios, be abejonės, turės poveikio tam keliui ateityje. Sukaktis, visgi, yra proga gilesniems galvojimams.

Savo laiku Vienybei bendradarbiavęs P. Cvirka (miręs 1947 m.) rašė: "Rusams buvo lengva revoliuciją priimti, nes ją vykdė rusai kaip savo tautinį dalyką. Mažoms jų imperijos tautoms revoliucija, bet gi, nešė ir nutautinimo ir didelės tautos slogučio baimę." Lietuvos nepriklausomybė buvo lengva visiems lietuviams (bet ne kitiems Lietuvos

Tęsiama 4 psl.

* Philadelphiaje suorganizuotam komitetam paminėti Lietuvos nepriklausomybės 50 m. sukaktį. Komitetas veikia keturiomis kryptimis, Rima Mironienė užmezgė ryšį su televizija ir per WCAU-TV dešimtąjį kanalą rugsėjo 25 d. parodyti lietuvių tautiniai drabužiai. Rugsėjo 29 d. parodytas lietuviškas gintaras. Teresė Gečienė susirišo su radijo stotimis. Kovo mėn. bus pusvalandžio programa FM bangomis.

* Albert D. Ozalis Philadelphiaje išrinktas Vyčių 3 kp. pirmininku, vicep. -- Irena Ozalis, sekr. Lillian Sasnauskas ir Irena Sveikla, išd. Alberta Bekeris, išdo globėjais James Varevice ir Agnes Mickūnas. Naujoji v-ba pradės eiti pareigas gruodžio 5 d. Ši kuopa vadovaus 1968 m. Vyčių seimo rengimui Philadelphiaje.

* Zuzana Domeikienė iš Montrealio išvyko į Lietuvą nuolatiniam apsigyvenimui. Kanadą buvo atvykus po II Pas. karo.

* Ona Medaitienė, M. Licknickienės sesuo, iš Lietuvos atvyko į Montreallį trijų mėnesių atostogų.

PASAULIO

LIETUVIAI

* Bostonas susirūpinęs atelanciais metais Lietuvos nepriklausomybės 50 m. sukakties minėjimu. Susirinkime buvo trys pasiūlymai: kviešti kalbėtoją politikierių iš Washingtono, ruošti pamaldas katedroje ir ruošti lietuvių kompozitoriaus koncertą. Kai prisiejo svarstyti klausimą, kam aukas siųsti, atsirado neaiškumų. Visada aukos eidavo ALTu, o dabar bendruomenė ir kiti fondai ir nori gauti. Kas atsitiks, sunku pasakyti. Bet, kai priviso per daug Lietuvos vadavimui fondų, kuriuos reikia papildyti, bus kosė... Kadangi Bostone rotacine tvarka ALTo v-bos pirmininkai keičiami pagal partijų tvarką, tai, žinoma, į reikalą įlenda partiškumas.

* Waterbury, Conn., Lietuvių šv. Juozapo par. salėje lapkričio 5 d. 3 v. p. p. įvyksta Stasio Šalkausko ir Vinco Mykoliaičio-Putino akademijs. Kalbės prof. kun. Stasys Vla, meninėje programoje dalyvauja aktorius Vytautas Vallukas iš New Haven, Conn. Dainuos Violeta Balčiūnienė, akompanuos Vytenis Vasyliūnas.

* Vytautas Dambrauskas, Brockton, Mass., 1968 metais išrinktas bendruomenės pirmininku. Vicepirmininku Bronius Burba, sekretore Julijona Platkauskienė, išd. pirmininku Vladas Jakimavičius. Kandidatais liko Aleksandras Mantautas ir Zenonas Linkis. Į revizijos komisiją išrinkti: Liuda Šukienė, Jurgis Ludonis, Mykolas Klimas.

* Birutė Galdikaitė aukščiausiu pagyrimu, baigusį University of California bakalauru laipsniu psichologijoje, gavo ketveriems metams stipendiją magistro laipsniui ir daktarui antropologijoje tam pačiam universitete (Chancellors fellowship). Vasarą ji praktikavosi Arizona universitete National Science stipendija. Tyrinėjo senovės indėnų gyvenvietes ir kapus.

* Los Angeles, Cal, lapkr. 4 d. parapijos salėje vakaras BALF naudai. Atleikama: iš Johan Strausso gyvenimo "Valsų karalius". Vaidinimą režisuoja A. Žemaitaitis, muzikinę režisūrą atleikė O. Metrikienė. Dekoracijas paruošė J. Jokšaitė. Vaidina J. Kaributas, V. Dūda, I. Mažekaitė, K. Dambrauskaitė, V. Gylis, V. Vilimas, D. Barauskaitė, I. Tumienė, M. Prišmantas, L. Dovydaitis, J. Bergenas. Dalyvauja ir choras.

* Dr. V. S. Vardžio straipsnis "Problems of Communism" rugsėjo laidoje, tilpo "The Baltic Peoples".

* Konkursas chorams sukurta giesmės atžymėti Lietuvos nepriklausomybės 50 m. sukaktį. Tęsimas iki š. m. lapkr. 15 d. Eilėraštinis turi būti tik 16 eilučių. Premija \$150. Rankraščius siųsti: J. Stempužis, 4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121.

* Su Lietuvos svečiais, dalyvavusiais Montrealyje parodoje ir ten ilgesni laiką dirbusiais, Vytauto klubo salėje montrealiečiai iškilmingai atsisveikino. Spalio 22 d. išleistuvėse dalyvavo didelis būrys vietos lietuvių, iš kitur atvykusių ir daug iš JAV įvairių pažiūrų ir net dvasiškų.

Montrealyje lankėsi ir daugiau iš Lietuvos žmonių: Vaclovas Sakalauskas, mokslinės informacijos pareigūnas, inž. Donatas Daniūnas, pagarsėjęs pasaulyje Vilniaus staklių gamyklos atstovas, paviljono darbuotojai Stasys Jurčius, Vilniaus universiteto prorektorius Jonas Grigonis, Aukštojo mokslo ministras Henrikas Zabulis, prof. J. Kubilius, Lietuvos radijo pranešėjas Henrikas Paulauskas, Vilniaus universiteto anglų kalbos aspirantas Lionginas Pažūsis.

* Prof. dr. Jurgis Baltrušaitis Paryžiuje, Lietuvos Atstovas Prancūzijai, gavo iš Europinio Sąjūdžio organizacijos pranešimą, kad ši organizacija pripažino Lietuvius Europinio Sąjūdžio nariu.

Mirė

* Aloyzas Aleknavičius mirė Chicagoje, sulaukęs 66 m. amžiaus. Kilęs Dzūkijoje, buvo vienas Lietuvos karluomenės kūrėjų. Vedęs kupiškietę Oną Bočkutę, gyveno Meškuciuose, Panevėžyje, Gaigartuose, Šaukėnų valsčiuje, Vokietijoje gyveno Scheinfelde, kur audė tautines juostas ir gamino tautinius rūbus. Chicagoje dirbo mokykloms, padėjo išleisti Masillono Lietuvių literatūros istoriją. Kūrėsi Portage, Wis., įrengdamas namelius. Liko žmona Ona, sūnus inž. Arnoldas, marti Vanda, anūkal ir sesuo Juzė Rutkauskienė.

* Marijona Lauraitienė mirė Chicagoje. Liko dukra Bernice Vaišvila, sūnus Juozas ir Antanas.

* Eugenija Bertulienė, muziko Juozo Bertulio iš Chicago žmona, mirė svečiuodamasi Argentinoje.

* Kun. dr. Kazimieras Rėklaitis mirė Romoje, sulaukęs 80 m. amžiaus. Jis keletą kartų yra buvęs Amerikoje, kur redagavo laikraštį Laitvas, dirbo Draugo redakcijoje, mokė lietuvių kalbą Mudeleto kunigų seminarijoje, buvo Marijonų vyresniuoju. Dar 1914 m. profesorlavo Petrapilio kunigų seminarijoje. Petrapilyje redagavo ir lietuvių kalba laikraštį Vadas. Romoje padėjo ark. Jurgiu Matulaičiui įsteigti namus.

* Juozas Miliauskas iš McKees Rock, Pa., SLA ir kitų organizacijų narys mirė pernai, paskirdamas jo pažiūrų laikraščiams Vilniai, Kanados Lietuvių Balsui ir Laisvei palikimus. Administratorium paskirtas sesers sūnus Stasys Paulauskas Laisvei jau prisiuntė \$680,09.

* Jurgis Bradūnas, gyvenęs Baltimorėje per 10 m., išsikėlęs su sūnum į Chicago, ten porą metų pagyvenęs, mirė spalio 21. Parvežtas į Baltimorę ir palaidotas šalia žmonos Holy Redeemer kapinėse. Liko dukra Ona, sūnūs Kazimieras ir Juozas, marti Kazimiera, žentas Jonas Kleiza.

* Motiejus J. Deksnis mirė Philadelphiaje, sulaukęs 87-ų metų.

Knight Cap

AUGUST TRAUN, Sav.

LIETUVIŲ RESTORANAS

UŽKANDŽIAI

PIETŪS

VAKARIENĖ

ĮVAIRŪS

ŽUVIES

PATIEKALAI

GERI VALGIAI ĮVAIRŪS
GĖRIMAI PRIEINAMOMIS
KAINOMIS

810 Chestnut Street
Philadelphia

WHITE HORSE

Tavern

BARAS IR RESTORANAS
Duodami palaidotuviniai pietūs.

86-16 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.
Tel. Virginia 6-9519

PRANAS BRUČAS
Savininkas

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

REAL ESTATE & INSURANCE

John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių paraiškimai.

110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas
Virginia 6-1800

Republic

LIQUOR STORE

JUOZAS BRUŽINSKAS
Vedėjas

322 Union Ave. Brooklyn, N. Y.
Tel. EV 7-2089

Haven Realty

Perkant - Parduodant Namus ar Išnuomojant Butus
Apdraudos

federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausių kitais reikalais, - kreipkitės į

HAVEN REALTY & INSURANCE
87-09 Jamaica Ave. Woodhaven 21, N.Y.
VI. 7-4477

Joseph Andrušis Travel Bureau
BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS.

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v.v.

Lietuviškoje Chicagoje

Kovos už kapinių atlievūnīmą

VYTAUTAS ZALATORIUS

GABUS ORGANIZATORIUS - A. Regis (sėdi d.) suorganizavo vieną gausiausių Chicagoje lietuvių susirinkimų kovai už lietuviškus papročius šv. Kazimiero kapinėse.

NEPATENKINTI KAPINIŲ TVARKA - Spalio 22 d. Chicagoje įvykusio susirinkimo dalyviai diskutuoja, kaip grąžinti lietuviškas tradicijas į šv. Kazimiero kapines.

V. ZALATORIAUS NUOTRAUKOS

Chicagoje spalio 22 d. buvo sudarytas 10 žmonių komitetas, kuris rūpinsis lietuviškų tradicijų grąžinimu į šv. Kazimiero kapines, esančias 111 ir Pulaski g.

Komiteto nariai yra sklypų nuomininkai arba savininkai. Jie buvo išrinkti 500 žmonių susirinkimo, kurį sušaukė Chicago Bendruomenės organizuotas ir A. Regio sėkmingai vadovaujamas "Komitetas pasauliečių teisių gynimui šv. Kazimiero kapinėse."

Sios kapinės buvo įsteigtos prieš 60 metų. Per tą laiką jose palaidota 33,000 žmonių. Anksčiau jas tvarkė Chicagoje lietuviškų parapijų įgaliotiniai. Ilgainiui arkivyskupija vis daugiau kišosi į kapinių reikalus ir prieš porą metų perėmė jas visai į savo globą, įskaitant ir 100,000 dol. peršokančią banko sąskaitą. Vyriausiu kapinių administratorium yra prel. V. Černauskas.

Pažangos ir taupumo vardu kapinėse neleidžiama pilti kapų, sodinti gėlių, auginti krūmus ar medžius kitur nei iš paminklo šonų, statyti paminklus ant mažų sklypų, o ir statomiesiems ant didesnių sklypų nustatytas aukštis ir varžomas užrašų parinkimas. Visa tai žmonės iki šiol pernešė, nors iš Lietuvos prie kitokių amžinojo poilsio vietų buvo pripratę.

LAIDOJA BE ŽMONIŲ

Lietuviška kantrybė nebeatlaikė, kai pernai buvo išleistas potvarkis, kad laidojimo iškilmės tegali būti atliktos koplyčioje, tuoj įvažiuojant į kapus, o ne prie duobės. Po religinių apeigų koplyčioje velionis ten ir paliekamas kelioms valandoms ar net dienai, kol duobkasiai turės laiko nuvežti jį į duobę ir užkastį.

Zmonėse pradėjo skliti įvairūs gandai, kad duobkasiai sumaišę karstus, nes koplyčioje vienu metu dažnai laidojami keli žmonės. Ejo kalbos kad darbininkai, artimiesiems nesant, nepagarbiai elgiasi su palaikais.

To užteko, kad vietinė Bendruomenė imtųsi iniciatyvos senajai laidojimo tvarkai atstatyti. Iki šiol veikęs Regio komitetas paruošė dirvą tolimesnei kovai, surinkdamas informacinę medžiagą, išskeldamas negeroves spaudoje ir per radiją, o svarbiausia -- sušaukęs tokį gausų spalio 22 d. susirinkimą.

Naujasis komitetas, kurio pirmąjį posėdį įgaliotas sušaukti J. Sucila, 3020 V. 60-ta g-vė, turės eiti prie tiesioginio darbo kapinių vadavime. Tas darbas tikriausiai pradžioje bus reikalavimas grįžti prie tradicijų. Jei vyskupija nenusileis, komitetui gali prireikti kreiptis ir į teismą.

-- Nėra lengva iš dvasinės hierarchijos ką nors lengvai laimėti, -- pasakė Regis susirinkime.

Sucila, kuris buvo šių kapinių patikėtinis 1925-37 m., sako, kad tada "kaip kas norėjo, taip ir tvarkėsi".

Kiti naujojo komiteto nariai yra B. Brazdžionis, K. Deveikis, S. Drangelis, Giedraitienė, P. Jackus, P. Jasius, I. Karaziya, A. Liepinaitis ir I. Stončienė.

PASAKOJA IŠGYVENIMUS

Žmonių nepasitenkinimas naująja kapinių tvarka buvo

paiiliustruotas, kai, pirmininkaujančio Regio paraginti, keliolika vyrų ir moterų vienas po kito ėjo prie mikrofono ir pasakojo patirtus nemalonumus.

-- Sutrina su traktoriais, žolę p্লাudami, atvaizdus paminklinėse lentelėse, -- skundėsi vienas.

-- Koplyčioje, dedant karstą į cementinę dėžę, teledžia dalyvauti tik dviems artimiesiems, -- pasakojo kita moteris.

-- Anūkai negalėjo matyti, kai tėvuli dėjo į "volta", -- ko ne su ašaromis teigė kita.

-- Man pasakė, kad vyrą iš koplyčios į duobę neš rytoj, o iš tikrųjų palaidojo tą pačią dieną, -- kalbėjo S. Mažeikienė.

-- Man dave 48 valandas paminklui nuo tėvo kapo pašalinti, -- sakė dr. K. Bobelis. Aš jiems daviau savo advokato adresą. Paminklas ir šiandien, po 14 metų, tebestovi.

Plojimai buvo sutiktas ir Brazdžionio pareiškimas, kad "kovojom prieš bolševizmą, kovojom prieš hitlerizmą, mokėsim ir šituos ponus sutvarkyti".

Vieną akcijos kryptį nurodė A. Sumanas, kai jis iškėlęs parodė susirinkusiems atspausdintą plakatėlį su užrašu "Cody must go". Kardinalas Cody yra Chicago arkivyskupas. Su jo asmeniu siejama daug kam nemaloni integracija ir patys naujausi suvaržymai kapinėse.

Vėliau tokie plakatėliai buvo dalinami salės gale. Dėl jų rengėjai turėjo nemalonumų nes sėdintis, vietinio parko distrikto atstovas, įspėjo, kad tokių atsišaukimų platinimas toje salėje yra draudžiamas. Susirinkimas vyko miesto salėje, esančioje 55-tos ir Western g-vių kampe.

IŠTIKIMI TRADICIJOMS

Gal geriausiai visų susirinkusiųjų nuotaką išreiškė S. Mažeikienė, pareiškdamą, kad "mes norim, kaip senovėj buvo".

Susirinkimas priėmė 10 punktų rezoliuciją, kur reikalaujama pašalinti visi anksčiau minėti suvaržymai. Susirinkusiųjų daugumą sudarė senieji ateiviai. Kai pirmininkaujantis paprašė atsisototi tuos, kurie turi sklypus šv. Kazimiero kapinėse, bemaž visa salė atsisotjo.

Pats pirmininkaujantis Regis prisipažino, kad nesąs vienas iš savininkų.

Chicago apygardos Bendruomenės pirmininkas S. Ingaunis padėkojo Regiui už gerai atliktą pradinį darbą.

-- Lietuvių Bendruomenė stovės kartu su jumis, kol šv. Kazimiero kapinės grįš į senas lietuvių tradicijas, -- pažadėjo jis.

Chicagoje yra dar ir Tautinės lietuvių kapinės, kurių dabartinis ginčas neliečia.

ADVOKATAS

C. A. VOKET

(VOKIETAITIS)

41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.

Telefonas: NEWton 9-6620

Winter Garden Tavern Inc.

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.
Tel. EVERgreen 2-6440

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETUS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštytis in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Juozas N. Tysliava at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone Applegate 7-7257. Editor: Salomeja Narkelionaitė, Managing Editor: Valerie Tysliava; Senior Editor: Vytautas Sirvydas, English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editors: Edvardas Sulaitis and Jonas Valaitis. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

mes

Atkelta iš 1 psl.

gyventojams: lenkams, žydams) nešti, nes ji buvo lietuvių tautinis dalykas, neprivalėjęs niekam baimės įvaryti, bet davęs progų lietuviams visaip gyvybiniai pasireikšti.

Šio šimtmečio pradžioje carų imperija ir jos valdoma Lietuva pagrindiniai buvo žemės ūkio kraštai. Šiandien Sovietija, po Amerikos, yra antroji pramonės šalis pasaulyje. Prieš lietuvių norą vėl Lietuvą prisijungę didrusiai giriasi jos pramonę padidinę 20-čiu sykių. Lietuva, noroms nenoroms, kaip pati Sovietija, pramonėja. Jos žemės ūkio amžius, atrodo, jau negrįžtanti praeitis. Anądien ir lenkai pasididžiavo, kad jų tautos pusė jau gyvena miestuose.

Carai neturėjo pasitikėjimo savo šviesuomenėje ir valdomose tautose. Šviesuomenė troško samoderžavijos santvarką sumoderninti konstitucine demokratija. Tautos reikalavo politinės ir kultūrinės autonomijos. Lietuvių vardu tai sąmoningai pabrėžė 1905 m. Didysis seimas Vilniuje. Karo su japonais nepasisekimai privertė carą tada šiek tiek paklusti šviesuomenės ir tautų reikalavimui, bet netrukus vėl ėmė viską atsiimnėti, iki I Pas. karas nušlavė ir carą ir jo sulaužytus prižadus.

Caro valdžia griuvo be plano, be sąmokso, bet didrusių revoliucija jau buvo plano ir sąmokso dalykas. Tačiau, ji buvo tokia pat dvideidė, kaip caro valdžia. Ji planuota kilniais laisvės, duonos ir taikos šukiais, kurie suviliojo ir atsilikusius Rusijos žemdirbius ir trečdalį Petrograde sušaukto lietuvių pabėgėlių Rusijoje seimo. Gražūs šukiai dengė žiaurų, nežmonišką, beatodairių, tiesiog gyvuliškoms priemonėms vykdomą sąmokslininkų įkopimą caro sostan. Bolševikai tikėjo uždegti ir Vakarus, kur po I Pas. karo degamos medžiagos buvo apstu. Neišdegė, kaip neišdegė ir po II Pas. karo, nors medžiagos buvo dar daugiau.

Todėl didrusių suplanuota revoliucija, nors turėjo ir tebeturi paveikio žmonijos istorijai, tikrovėje yra, kaip Cvirka ir spėjo, "vidinis didrusių tautos dalykas." Gaila, kad savo eigoje užkliuvo ir niekuo nekaltus lietuvius, kurių nepriklausomybė buvo taip pat planuotas tautos vidinis dalykas, bet kurie dabar priversti gyventi taip, kaip 125 metus anuomet gyveno carų jungą nešdami. Viduje didrusiai turi teisės daug kuo pasididžiuoti, greta daug apgailimo. Galus pasvėrus, visgi kyla abejojimas, ar didrusiai per 50 metų jau sukūrė tokią pastovią politinę santvarką, kad ji gali savaime reformuotis ir sveikai gyventi, kaip Vakarai.

Ir sovietų, kaip anuomet carų, viršūnė neturi pasitikėjimo savo šviesuomenėje ir valdomose tautose. Ir ji, gali būti, kada nors staiga, be plano, be sąmokso grius. Tautos Sovietijoje, gali būti, bus plieno vinimis didrusių šovinizmo kars-tui. Sovietų Sąjunga gal iš tikrųjų tada pasidarys draugiška, žmoniška visų jos tautų federacija, kaip Amerikos valstybės yra jungtinės valstybės. Kas žino? Turime teisės viltis, kad, kaip Lietuvos nepriklausomybė nėra amžiams palaidota, nors pati Lietuva jau miestelėniška ir supramoninta, taip didrusių revoliucija dar neišbaigta, nes prieš ją dar stovi kelias į demokratiją.

Girnakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

DRAUGO PĖDOMIS

I. S. m. IX, 30 Draugo dienraščio vedamajam Pr. Gr. (ar tai tik ne kun. Pranas Garšva?) rašoma:

-- Su okupantu jokio bendravimo negali būti. Tai aišku kiekvienam, kuris dar neprarado tautinės sąmonės. --

Iš mano pusės: už Chicagoje sukurtus šios srities teoretinius samprotavimus yra daug vertingesnis pvz. Kauno vyskupo J. Labuko sprendimas. Bendravimo su okupantu negalima maišyti su tautinės sąmonės praradimu. Kartais būna ir taip, kad ieškojimas ryšio su priešu kaip tik parodo itin aukštą tautinės sąmonės laipsnį. Pr. Gr. teigimas -- yra pligi (nors ir gražiai skambanti) frazė, tinkanti siauro galvojiimo publikai.

-- Svetimiečiams sąmoningai ar nesąmoningai dirba visi, kurie ardo lietuvišką veiklą, kurie niekina savo veiklos vadovus, kurie įtarinėja net geriausius patriotus tautos reikalų išdavimu... --

Iš mano pusės: žinoma, daug kas dirba svetimiesiems. Kas "geriausius patriotus" įtarinėja, tas jų geriausiais patriočais ir nelaiko. Nėra jokio pagrindo manyti, kad absoliučiai visi vadaai ir veikėjai dirba tik saviesiems. Jei pvz. Pr. Gr. būtų dażytojas, tai visoms mūsų politinio gyvenimo pakampėms baltinti jis neužtektų kalkių.

-- Patriotizmo monopolio niekas neturi nei tėvynėje, nei išsvijoje... --

Iš mano pusės: Pr. Gr. tiek įsikalbėjo bendromis frazėmis, kad gal ir nepastebėjo šią mintį nusikopijavęs iš ... Vienybės. Patrioto vardas yra didelis papuošalas, bet šis papuošalas neperkamas demagogija ir kaltinimais tų, kurie, nors ir kaltintojams nesuprantamais būdais, dirba dėl tėvynės. II.

X, 9 Vilniaus dienos proga Draugas rašo: -- Smerktnas, nekalmyniškas ir tikrai ne "broliškas" buvo lenkų elgesys panaudoti fizišką, karišką jėgą savo kaimyno sostinei pagrobti ir jos negrąžinti, bet dar labiau

smerktnas buvo kito kaimyno -- Sovietų Rusijos veiksmas visą Lietuvą okupuoti. --

Iš mano pusės: taip, smerktnas katino elgesys virtuvėje nukniakuti ir sudoroti pietums paruoštą vištą. Ir kągi daryti dėl tokių "smerktnų" elgesių? Ką bedarytume, bet beviltiška sakyti prakalbas nusikaltėliui sugraudinti. Nesusiğraudins nei lenkai, nei rusai, nei katinas. Draugas apie gyvybinį lietuvių tautos reikalą rašo lygiai taip, lyg norėtų paguosti bobutę dėl dėgelių pašonėje:

-- Gal šiandien jau neberekty atskirai rūpintis Vilniaus klausimu. Daug kas galvoja, kad Vilniaus krašto klausimas savaime išsispręs, kai Lietuva bus išlaisvinta. Vilnius, aišku, neprivalėtų būti išskirtas. --

Toliau Draugas paaimanuoja ir dėl dabartinio Vilniaus lenkiškumo. Tiesa, beveik trečdalis Vilniaus dar lenkiškas. Bet per pastaruosius kelis šimtmečius kada čia lietuviški reikalai stovėjo geriau?

Lenkai ypač išsvijoje dėl Vilniaus atsiėmimo dirba. O iš mūsų pusės? Kas rėmė Šidlavos koplyčios statymą Washingtone, tas jau vieną kartą Vilnių išdavė. Tikras ano žygdarbio vardas -- išdavystė.

III.

Iš Daytono kažkas Drauge rašo, "ką matė Janky okup. Lietuvoje", vienas iš šių vasarą nepaklaususių veiksnioškos propagandos ir dalyvavęs sportininkų išvykoje Lietuvoje. Šis būk tai matęs bolševikų sprogdinamą paminklą Trijų Kryžių kalne Vilniuje. Būk žaidęs krepšinį Trakuose, kur iš tiesų nežaidė, ir būk Trakų ežeras esąs išdžiūvęs, po rungtyių svečial buvę vežami į Vilnių maudytis. "Krautuvėse turi užpildyti blanką, kokios prekės nori, tada gauni prekę". "Vilnius lietuvių pavadinatas mažąja Amerika. Gal dėl to, kad ten yra naktinis klubas". Esą, Lietuvoje automobiliai kainuoja po 6,000 rublių ir t. t.

Mūsų žiniomis, sportininkai Lietuvoje buvo gausiai vaištinami, ko tasai tariamasis Janky net ir nepastebėjo. Degtinę gėrė ne iš stiklų ir ne su soda, bet iš stiklinių

Tęsiama 5 psl.

NE VIENUI VIENI

V. PALIULIS

Skundimasis ir ieškojimas užtarimo pas svetimus paprastai lieka neužgirstas, priešingai, dažnai palaiškoma silpnėbe. Dejuotojus mažai kas mėgsta.

Jau eilė metų mes lietuviškai išsvijoje įvairiomis progromis almanavome, kad esame nuskriausti, neužjausti ir galop palikti vieni. Ieškojome užuojautos, teisybės ir pagelbos pas kitus. Šokdami lenkiškus rodos, norėdavome širdį atverti kitiems, kad jie suprastų mūsų kančią ir mums padėtų. Tąja kančia ir almana mūsų spauda buvo perpildyta.

Metai bėgo. Ne vienas šokėjas jau pavargo, ne vienas lietuviškos spaudos skaitytojas pasitraukė į amžinybę. Pasilikusieji, kaip iš ankščiau tebesam graudenami ta pačia liūdna melodija.

Nežiūrint, kad mūsų kovos aidas po garsesnio šūktelėjimo kartais stipriau suaidi, tačiau greitai jis sugrįžta ir mes vėl su juo pasiliekame vieniši.

Tikrenybėje nesam vieni. Turim savo tautą, turim savo lietuvišką giminę, kuri pergyvenusi nepaprastus sukrėtimus, pasiryžo gyventi.

Nė vienam apkarto besiklausančiam, kad mūsų veiksniai be paliovos beldžiasi ir beldžiasi į visas laisvojo pasaulio duris, primindami padarytą mums neteisybę ir nuolankiai, kiekvieną pasitaikūsią progą, prašo Lietuvai laisvės.

Galvojantis lietuvis pradeda jau į tai nevisai tikėti. Jo manymu, šiandien nėra jėgos, kuri galėtų Lietuvai lais-

vę duoti. Laisvę reikia patiemis susikurti. Neprotinga pasiklausti vien kitais, nes kiti turi labai daug savo pačių pirmaeilį tvarkytinų darbų.

Vienintelė jėga, kuri neleis lietuvių tautai žūti yra pačiame krašte, pačiuose lietuviuose Lietuvoje.

Rytojus yra tų, kurie darbuojasi dabartyje ir ruošia planus ateičiai. Praeitimi gyvena svajotojai ir netikri kovotojai.

Ne vienas manome, kad šiuo metu ne tai yra svarbiausia, kokia politinė bei ekonominė santvarka yra pirmąta tėvynėje. Pakeisti šiandien jos negalima, nes neturime jėgos.

Esmingiausia yra tai: kiek lietuviškų širdžių ir kokių pulsų jos ten dabar plaka. Drįstam tvirtinti, kad absoliutė dauguma mūsų brolių ir sesių tėvynėje tebėra sąmoningi lietuviškai, neišmainę savo lietuviškojo aš į rublius. Jie prisitaikę prie esamų aplinkybių ir energingai dirbdami villasi sulaukti geresnės ateities. Galvoti kitaip negalima, nes nebebūtų tikima į Lietuvą.

Jei taip samprotaujant yra klystama, tai norima konkrečių įrodymų.

Nežiūrint, kad lietuviškai išsvijoje jau virš 20 metų "beldžiasi" į visoklasias Vakarų pasaulio duris, bet jos, ne tik plačiau neatsidaro, o vietomis net užsklendžia. Mos - Anglijos pavyzdys. Prašosi išvada: nestovintuokime užsispyrę tik prie vienu dury, bandykime ir kitas, kurios nors ir nepilnai atdaros, bet vis dėlto jau galima jomis

pasinaudoti. Pastarosiomis durimis ypatingai turėtų naudotis lietuvių jaunimas išsvijoje.

Nerami atominio amžiaus jaunimo dvasia jau nebesitenkina vien dolerinėmis vertybėmis. Ji taip pat neranda atsakymo jau atgyventoje marksistinėje dogmoje. Jaunoji šių laikų karta ieško naujų horizontų. Kur bus jie surasti, dabar sunku pasakyti. Vyresnieji turi pajusti neramų jos pulsą.

Reikia bandyti per mūsų jaunąją lietuvišką kartą ieškoti naujų kelių, kurie vestų arčiau tėvynės, žadindami viltį, kad lietuviškasis atžalynas šilpus ir anapus vandenyno sugebės išieiti iš to akligatvio, kuriame esame atsidūrę.

Atrodo, kad jau laikas skatinti mūsų jaunimą išbraukinti iš savo kelionių tvarkaraščių Ispanijas, Vokietijas, Italijas, Prancūzijas ir kitas pasvietes. Reikia visu vėdu kreiptis į tėvų žemę - Nemuno kraštą - Lietuvą.

Savam krašte, ir tik tarp savųjų, bus galima rasti pradedamąją kalbą, kuri ilgai nui ves į bendrą lietuvišką tikslą ir pilnutinį abipusį supratimą.

Savųjų tarpe bus galima rasti tikrąjį dvasinį pilsį, kurio veltui ieškoma pas svetimuosius.

Naujos pažintys, lietuviškas vaišingumas ir giminiškas susitikimas užtikrins vyresniuosius, kad esama ne vienu, kad ženglama tikruoju keliu, ir laikas dirba tėvynės Lietuvos naudai.

* Kaune dabar jau yra 284,000 gyventojų. Miestas auga greičiau, negu buvo planuojama.

Svečiai iš Sao Paulo, Brazilijos - (iš k. į d.): architektas Algirdas Mošinskas su žmona Halina pas savo giminaičius Chicagoje. Jie buvo atvykę į savo sūnaus vestuves, kurios įvyko Chicagoje.
E. Sulaičio nuotrauka

STEBĖTOJO PASTABOS

P. Gaučys apie šių dienų Vengriją rašo: "Tragiškai pasibaigusi revoliucija privertė vengrus nusilenkti likimui". Gal ką nors panašaus galima tarti ir apie Lietuvą? Būtent: "Tragiškai pasibaigęs pasaulinis ir partizanų karas privertė lietuvius Lietuvoje nusilenkti likimui".

Dainavoje stovyklavęs mūsų akademinis jaunimas vieną dieną suruošė pasikalbėjimą apie Lietuvą. Mintis pareiškė 10 studentų. Viena mergina manė, kad Lietuvoje jaunimas kovoja, norėdamas išlaikyti lietuviybę, bet santarva esąs patenkintas. Į Lietuvą lankytis važiuotų, bet apsigyventi -- ne. Kiti manė, kad Lietuvos išvadavimo greitu laiku nesulauksime, nes čia reikėtų karo, kuris Lietuvą sunaikintų. Jungtinės Tautos padėti negali, tenka atsidėti į komunizmo evoliuciją. Į demokratiją. Jaunimo pirmoji pareiga, kiti sakė, yra išlaikyti lietuviybę, čia ir Lietuvoje. Visi pasisakiusieji kalbėjo lietuviškai.

Rinkdami mokslo darbams medžiagą, Vilnių šiemet lankė du Amerikos lietuviai profesorai. Lafayette kolegijos (Easton, Pa.), kalbų katedros vedėjas dr. B. Vaškėlis išbuvo mėnesį. Tai buvo antra jo kelionė (jis ne tik mokslinės medžiagos, bet ir žmoną tenai susirado.). Michigan u-to profesorius L. Sabaliūnas rinko medžiagos savo veikalui apie 1926-1940 metų Lietuvos politinę būklę. Kanadon skaityti matematikos paskaitų atvyko Vilniaus u-to rektorius prof. J. Kubilius.

Ukrainų Susivienijimo stovykloje Kershonkson, N. Y. buvo suvažiavę apie pusantro šimto New Yorko apylinkės ukrainų, lankusių šiemet Ukrainą. Pasidalino įspūdiškais, o kai kurie parodė filmų. Viena turistų agentūra kitiems metams į sovietinę Ukrainą organizuoja net 5 ekskursijas.

Redaktorius J. Kardelis skelbė: "Orientacijos dėlei reikia pasakyti, kad mes negalime nepripažinti Lietuvos lietuvių kultūrinių laimėjimų, nes šie atsiekimai yra mūsų tautos žmonių atsieikimai. Negalime nepripažinti ir ekonominių jų atsieikimų, nors čia jau reikia ir klausukų...."

Tėviškės Žiburių redakcija mano, kad Bendruomenės sąmonė jau subrendo save žinoti "vienu veiksmu išėivijoje". Teliaka subręsti žinoti, "kas dabartinėse sąlygose patarnauja Lietuvai ir tautai, kas ne."

Draugas pastebi: "Nepriklausomoje Lietuvoje Lazdynų Pelėdos ir jos sesers Marijos raštai buvo išleisti penkiomis tomis Kaune. Sovietinėje okupacijoje Vilniuje 1954-1955 metais išleisti septyni tomai".

Katalikų Susivienijimas turi, ko, rodos, neturi SLA: nariams dividendų. Šiemet nariams išdalinta \$60,000, kurių 10 tūkst. atiteko vien Chicago lietuviams. Gal SLA organo redaktorius rastų laiko, vietoje Lietuvos komisarus mokęs įvairios išminties, nariams išaiškinti, kodėl nesigirdi dividendų SLA nariams.

Amerikiečių Look žurnalo 10 redaktorių-fotografų visus metus važinėjo po Sovietų Sąjungą, norėdami sukurti iliustruotą straipsnį 50 metų bolševikų revoliucijos sukakčiai. Prie straipsnio žemėlapis, kur trumpai drūtai 15-ka Sovietijos respublikų skelbiamos žygiuojančios "revoliucijos keliu", nors redaktoriai, be abejonės, gerai žino, kad Pabaltijo kraštai, nekaltant apie ukrainus, gruzinus, armėnus ir kitas tautas, niekada nenorėjo ir dabar nenori jokio prisidėjimo prie "revoliucijos". Jos į ją varu įjungtos. Žurnalas pateikia 27 vaizdus iš tų respublikų gyvenimo. Įdomu, kad penki paskirti Lietuvai, trys iš jų Vilniui. Redaktoriai teigia, kad, jei, girdi, Sovietijoje būtų laisvi rinkimai, piliečiai išsiritų tuos pačius komunistus juos valdyti!

Lietuviai didžiuojasi kalbos senumu. Bet kokio gi ji senumo? Netikėdami maniusiems, būk Adomas su Ieva rojuje lietuviškai kalbėję, dirstelkime į bulgarų prof. Georgievo Romoje italų kalba išėjusį veikalą "Introduzione alle storia delle lingue indoeuropee", kuri Londono Times literatūros priedas apžvelgia. Šiame įvade į indoeuropiečių kalbų mokslą prof. Georgievas sako, kad pirmieji indoeuropiečiai žmonijos istorijoje pasirodė ankščiau, negu ligšiol manoma: ne prieš tūks. metų, bet prieš 12-ka. Visi kalbėję viena, bendra kalba, kuri vėliau, per 4 tūks. metų (sakykime, apie 6 tūks. metų prieš Kr.) suskilo į šešetą šakų, kurių vienoje jau buvusi "baltų slavų ir tokarų" grupė. Šios šešios kalbinės grupės tada jau buvo įsigyvenusios plote tarp Baltijos ir Graikijos, Reino ir Vyslos.

U. S. Information Agency Washington leidžiamas "Problems of Communism, rugs. -- sp. nr. paskiria "Nationalities and Nationalism in the USSR" temai. Apie Pabaltijo kraštus rašo Wisconsin u-to politinių mokslų prof. V. Stanley Vardys. Ta proga prof. Stanley W. Page, autorius "The Formation of the Baltic States", recenzuoja prof. Vardžio redaguotą ir dalinai prirašytą "Lithuania Under the Soviets". Prof. Vardys apžvelgia didrusių komunistų "čiupinėjimąsi" su Pabaltijo nacionalizmu ir lietuvių, latvių bei estų atospyrį, dėl kurio visų trijų tautų oficialieji komunistai pernai viešai barė savo jaunimą ir šviesuomenę, kam prisilauko "senovės prietarų" ir netiki, kad Pabaltijo tautų gerovė priklauso nuo buvimo didrusių komunistų dirguojamoje Sovietų Sąjungoje. Šio žurnalo nr. kainuoja 50 c ir galima gauti iš: U. S. Govt. Printing Office, Washington, D. C. 20402.

Prof. Georgievas mano, kad paslaptingos kilmės senovės Italijoje gyvenę etruskai kalbos pagrinde turėję indoeuropiešką sluoksnį, kurie, tačiau, kažin, ar pakanka patvirtinti tautinės srovės veikėjo, V. Jankausko ar kun. K. Matulaičio teigimus būk etruskai buvę lietuviai.

Iš kairės ir iš dešinės

Atkelta iš 4 psl.

ir be sodos. Daytoniškis falsifikatorius tenai nedalyvavo, už tai ir dėsto ne įspūdžius, o makulatūrą.

IV. -- Lietuvoje trūksta ... pieno, -- viename Draugo kampe šaukia J. Žvilbutis, kuris pats iš visų stipriųjų gėrimų ir teigeria pieno. Ne jam pačiam pieno pritrūko, jis tik nuplėgijavo Tiesos korespondentą, užkafinusi rytinės Lietuvos prekybininkus už nerangumą.

Mūsų žiniomis, pieno jau pristatė. J. Žvilbuti, važiuokite paragauti. Geras pienas, skanus! O gal Jums to pieno jau seniai nereikia, gal susirūpinęs ieškote naujos priežasties pašūkauti?

V. -- Okupantai vėl sušaudė tris lietuvius Kupiškėje, -- tokia antraštė Draugas verčia į lietuvių kalbą (atsiprašau, į ligšiolinę išėivijų kalbą) tiesos pranešimą. Pagal Draugą, Kupiškėje "lietuviai... susilaukė tokios žiaurios bausmės už tai, kad dalyvavo 1941 m. birželio mėn. sukilime ir tarybinių piliečių žudynėse".

Čia baisiai negerai, kad, kaip jau mūsų se lig šiol įprasta, suplakami du nevienodai vertingi veiksmai: dalyvavimas sukilime ir žmogžudystės. 1941 metų vasarą Lietuvoje sukilimo veiksmai yra viena, o gausios žmogžudystės yra visai kas kita. Tiek bolševikų, tiek Vakarų patriotų čia daroma neteisybė, purvinami sukilėliai, juos tapatinant su galvažudžiais.

Sovietų kariuomenė pasitraukiant, nepamirštamai pasireiškė sovietiški enkavedistinės kilmės galvažudžiai. Gaila, bet Vakaruose apsimetama nieko nežinant apie tuos, kurių dėka atsirado gausūs kapinynai į Lietuvą jau vokiečiams atėinant ir atėjus. Nėra patikima, kad "tie" nepradėtų aiškėti, jei jų niekas nenorėtų slėpti.

Kupiškio kaltininkai bolševikų nutelsti. Nėra pagrindo visiškai tuo teismu pasitikėti, bet nėra pagrindo ir tvirtinti žudikų nebuvus. Nėra ko piktintis sovietiniu okupantu, jei tas kam išmoka atlyginimą už žudynes.

VI. Kariai veteranai dar tebegyvena ta klaida, būk jie esą specialistai ir kariniuose ir politiniuose dalykuose. Politinio liga susirgę kariai jau ne vieną kraštą "išgelbėjo", nuversdami teisėtus valdžias ir įvesdami karines diktatūras. Šios ligos aiškių simptomų buvo ir Lietuvoje.

Kalbant apie karių politikavimą, daroma klaida: politikuoja ne karių visuma, bet nedidelis vadų ratelis. Reikia pripažinti, kad ne vieną kraštą tokie būreliai tikrai yra išgelbėję nuo nesugebėjimo tvarkytis.

Lietuvos kariai, tikriau -- tam tikra grupė, politiniam gyvenime dalyvavo aktyviai. Didelės politinės išminties neparodė. Pridarė klaidų. Ne vienas net nuėjo prieš tarybon.

Aš netikiu, kad Chicago LVS "Ramovė" centro valdyba neturėtų Prancūzijoje gyvenančio savo kolegos J. Lanskoronskio adresu. Jei Drauge randame atspausdintą "Ramovės" laišką J. Lanskoronskiui, tai aišku, kad chigaiškiai nesiekė savo kolegos pamokyti ar įspėti, bet darė viešą propagandą.

Propaganda tokia: šaukti taip, kad J. Lanskoronskis atrodytų tautiniu nusikaltėliu. Jis gi Paryžiuje ne tik žiūrėjo tarybinės lietuvių filmos, bet ir režisierių pavaišino. Atrodo, J. Lanskoronskis daro bendravimo su tarybiniais lietuviais politiką, o jo kolegoms tai nepatinka. Iš to aiškėja tik tiek, kad net buvusių karių tarpe greta kumščio (koks menkas tas kumštis!) politikos atsiranda ir bendravimo politika.

VII. Pasekėme Draugo pėdomis. Didžiausio lietuvių laikraščio išėivijoje. Pėdos kreivų kojų, netinkamai imintos.

GIRNAKALIO VIEŠNAGĖ LIETUVIŲ DIENOSE

Kalifornijoje leidžiamam Lietuvių Dienų žurnale anąkart visas puslapis smulkaus šrifto teko Gimtajam Kraštui. Per tris skiltis autorius (J. Vaisiūnas) įrodinėja Gimtojo Krašto nevertingumą, o ketvirtą skiltį užleidžia Vienybei, Girnakaliui, pats pridėdamas, kad Vienybės ... "tarybinis neobjektyvumu jokiū būdu negalima įtarti".

Lietuvių Dienų nusistatymas prieš bendravimą su Lietuvos žmonėmis yra žinomas. Tad ir nėra pagrindo tikėti tokiu pagyrimu Vienybei nuoširdumu. Na, bet kartais ir per miegus žmogus pasako teisybę.

TAS VEIDRODIS RODO IŠKREIPTUS VEIDUS

Neseniai pasirodė "Lietuvių išėivijų spaudos metraštis, 1966 I". Leidėjas -- LB Kultūros Fondas. Tai -- pakaitalas A. Ružancovo leistos "Knygų Lentynos".

Pagal šį metrašį, 1966 metais išėivijų spaudoje nepasireiškė nei Naujienų J. Cicėnas su Jašinsku, nei Drauge bei Tėviškės Žiburiuose G. Galva (jis per visus metus teparašęs vien dr. Gyljo nekrologą), nei V. Meškauskas Dirvoje, nei daug kitų pastovių spaudos darbininkų. Vienybėje, pagal šį metrašį, iš viso nieko pažymėtino nebuvę. Pagal šį metrašį, ryškiausi išėivijų spaudos atstovai reiškęsi Laisvojoje Lietuvoje ir Draugo vedamuosiuose. Išėivijų spauda 1966 metais buvusi vieningos nuomonės visais svarbiais klausimais: rėmė veiksmus, gėrėjosi Šiluvos koplyčios statymu, į tėvynę Lietuvą ne tik nosies nekisė, bet ir santykiams su tėvyne nesidomėjo. Rašė nuosaikius eilėraščius, blankius prozos gabalėlius, spausdino kalendorius ir pn. Jei ką išspausdino rimtesnio, tai tik nelietuvių kalba. Viena kita išimtis bendrų nuotaikų nedrumsčia.

Iš tikrųjų su bibliografija nereikia juokų daryti. Iš jos (ir dažniausiai tik iš jos) apie mūsų spaudą susidaro nuomonę kitataučiai. Bibliografija yra kelrodis ateity veikiantiems mūsų laikų tyrinėtojams. Už tai šį metrašį nėra ko kritikuoti, nėra čia ir juokinga. Po tokių gastrolių iš LB Kultūros Fondo lauktina štai ko: šios iškraipytos tendencingos bibliografijos taisymo.

A. Ružancovo "Knygų Lentyna", nuolat keisdama formatą ir spausdinimo būdus, vaizdžiai rodė, kokiu gruo du išėivijų kultūros vežimas dardėjo. Vieno nėra pagrindo A. Ružancovui prikišti: jis nenusikalto nei nežinojimu, nei neobjektyvumu. Jo įpėdiniai šių dorybių neturi.

Vinco Krėvės-Mickevičiaus 85 gimimo metinėms paminėti

"Sveikinate mane 70 metų sukakusį. Ar negeriau būtų pareikšti man užuojautą? Tokios sukaktuvės nesukelia džiaugsmo, nes tai yra memento mori. Kita vertus, tai naujo vargo ir skurdo pradžia, kuris, matyti, pasibaigs tik man mirus. Dėl mano amžiaus turiu pasitraukti iš universiteto su pensija 13 dol. 50 centų į mėnesį. Gal dar gausiu iš "Social Security" apie 60 dol. Iš to teks mums su žmona gyventi, ieškais darbo, bet mažai tikiuosi, kad surasiu tinkamą..."

Taip 1952 metais rašė Philadelphiaje, Pa., gyvenęs lietuvių literatūros klasikas Vincas Krėvė-Mickevičius, daugelio nuostabių knygų autorius, didelės erudicijos, plačios ir gilios sielos žmogus. Deja, jo senatvė buvo labai ir labai nelinksma - slėgė gimtojo krašto ligesys, slėgė skurdaus pragyvenimo ieškojimas, o gal labiausiai - tai, kad nebebuvo sąlygų kūrybiniam darbui. Per dvidešimtį emigracijoje pragyventų metų produktyvusis rašytojas teuzbaigė seniai pradėto veikalą "Dangaus ir žemės sūnūs" pirmąją dalį.

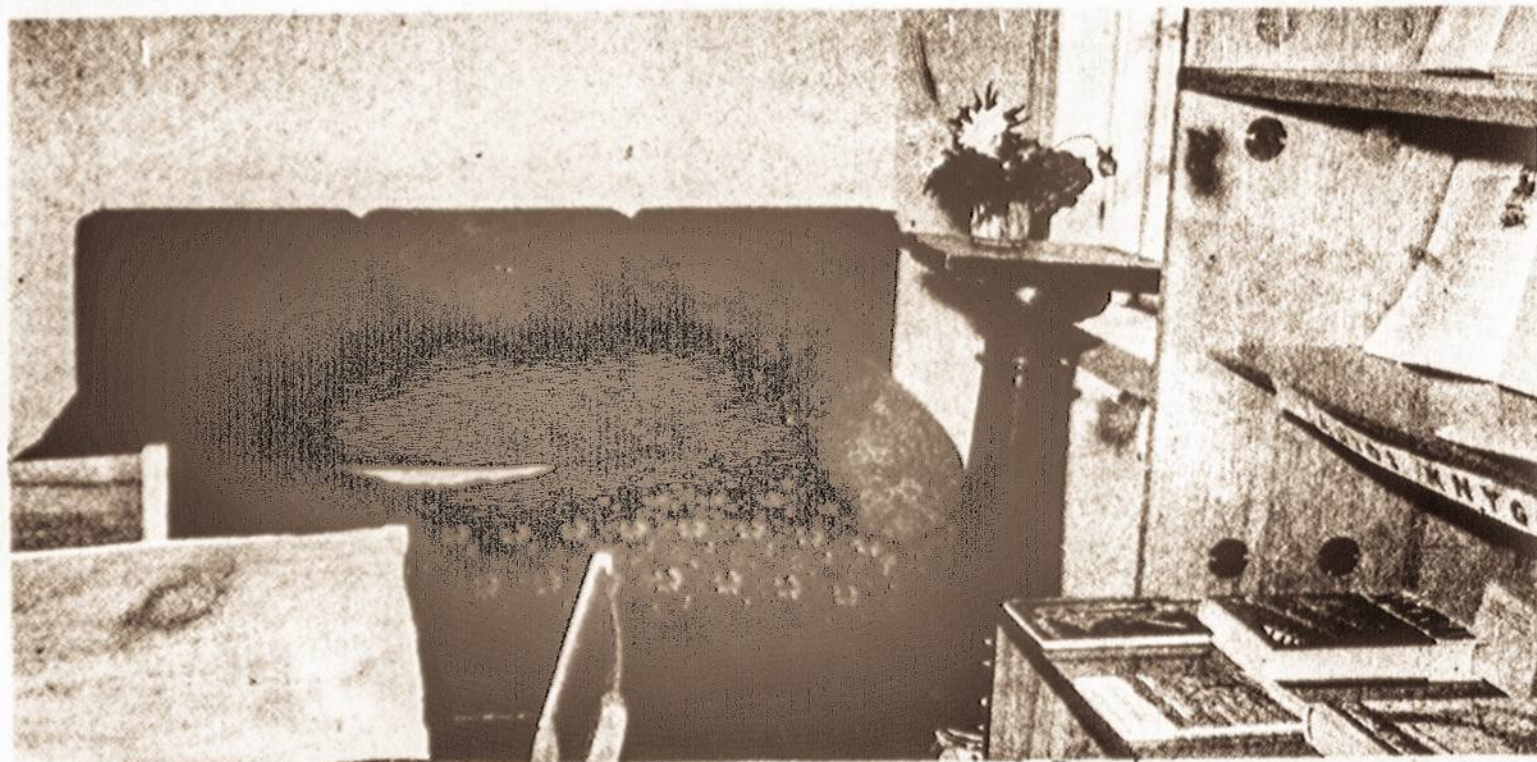
Kodėl gi? Viskas susidėjo į vieną. Minėtos ir neminėtos priežastys. Dar vieną atskleidžia tas pats 1952 metais rašytas laiškas: niekam užstenyje nerūpėjo jo raštai.

"Visos leidyklos, - guodėsi žymusis rašytojas, yra katalikų rankose, todėl niekas net nesiliūdo, o jei pasiūlo, tai vien iš mandagumo. Be to, norėtumsi gauti šioki toki honorarą - kam leidėjas turi mokėti, kad dažnai atsitinka, kad jam dar primoka, kad išleidžia. Bet dar geriau spausdinti veikalus, kurių autorių čia nėra - vadinas, apvogti juos ir jokios teisinės atsakomybės nebijoti, o apie moralinę atsakomybę Amerikoje niekas negalvoja..."

Troško Vincas Krėvė-Mickevičius pargrįžti į Lietuvą, bet taip šis troškimas ir nebeišsipildė: 1954 m. liepos 7 d. jis Philadelphiaje mirė.

Mirė, bet nenuėjo į užmarštį, nes Lietuvoje, pasukusioje nauju keliu, pamažu, metai po metų, dešimtmetis po dešimtmečio, rankiojama, kaupiama visa, ką gero, gražaus yra sukūrę praeities talentai, gal net nesitikėję, kad jų kūriniai ims gyventi iš naujo, kad plačiausiai pasklis visame gimtajame krašte. Naujai atgimė ir Vinco Krėvės-Mickevičiaus veikalai. Visa, kas juose gražiausia, kūrybingiausia, brandžiausia, šlandien deramai pagerbiama, išaukštinama, padovanojama gausiems skaitytojams. Didelės tal dūvanos ir gausios - viena po kitos leidžiamos vis naujos knygos, ir vis dar neišsenka tas džiūgusis poetiškosios prozos šaltinis. Mat, dar iki antrojo pasaulinio karo, iki emigracijos į Vakarus, Vincas Krėvė-Mickevičius sukrovė pasigėrėtinus kūrybos lobius.

Rašytojas gimė 1882 metų spalio 19 dieną Subartonų kaime, netoli Merkinės, neapsakomo grožio Dzūkijos kampelyje - čia pat išvalzdžios kalvos, slėniai, ežerėliai, čia pat legendų vainikuojamos istorinės vietovės: Merkinės piliakalnis, Punia, Liškavos griuvėsiai, Margirio, Šarūno kalnas. Čia pat tebeskambėjo senoviškos dainos, pasakos, padavimai, tiek daug vėliau reiškę visoje Vinco Krėvės-Mickevičiaus kūryboje.

Sofa, ant kurios sėdėdavo Vincas Krėvė, ir jo staliukas - dabar Subartonų bibliotekos eksponatai.

1898 m. V. Krėvė-Mickevičius įstojo į Vilniaus kunigų seminariją, bet po poros metų iš jos pasitraukė, tuo užsiėmęs dvasiniais rūstybėmis. Toliau mokėsi savarankiškai. Kazanės gimnazijoje gavęs brandos atestatą, iki 1905 m. revoliucijos studijavo Kijevo universitete, istorijos-filosofijos fakultete, paskui buvo persikėlęs į Austrijai-Vengrijai priklausiusį Lvivo universitetą.

Nuo 1909 metų V. Krėvė-Mickevičius apsigyveno Baku mieste, realinėje gimnazijoje dėstė rusų kalbą ir literatūrą, plačiai reiškęsi literatūrinėje, mokslinėje, visuomeninėje veikloje.

1909 metais "Viltys" pasirodė pirmieji jo kūriniai lietuvių kalba - "Gilšė" ir "Bobulės vargai". Po poros metų išspausdintas "Šarūnas", dar po metų - "Dainavos šalies senų žmonių padavimai". Ten pat buvo parašyta didžioji dalis apsakymų rinkinio "Šlaudinėj pastogėj", dramatinė apysaka "Zentas", atskiri veikalai "Dangaus ir žemės sūnūs" fragmentai, dauguma orientalistinių kūrinių.

Dar iš Baku rašytojas uoliai bendradarbiavo "Vaire", "Santaroje", "Aušrinėje", "Valvorykštėje" ir kituose to meto Lietuvos leidiniuose. 1920 m. grįžęs į Lietuvą, dirbo Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijoje, redagavo literatūros žurnalą "Skaltymai", profesoriavo Kauno universitete (1925-1937 metais buvo humanitarinių mokslų fakulteto dekanas).

Rašytojas dirbo ir Tarybų Lietuvos vyriausybėje, o 1941 metų pavasarį, įsteigus Lietuvos Mokslų akademiją, tapo jos prezidentu. Karo metais profesoriavo Vilniaus universitete, o paskui slapstėsi nuo hitlerininkų, išvengtį koncentracijos stovyklų.

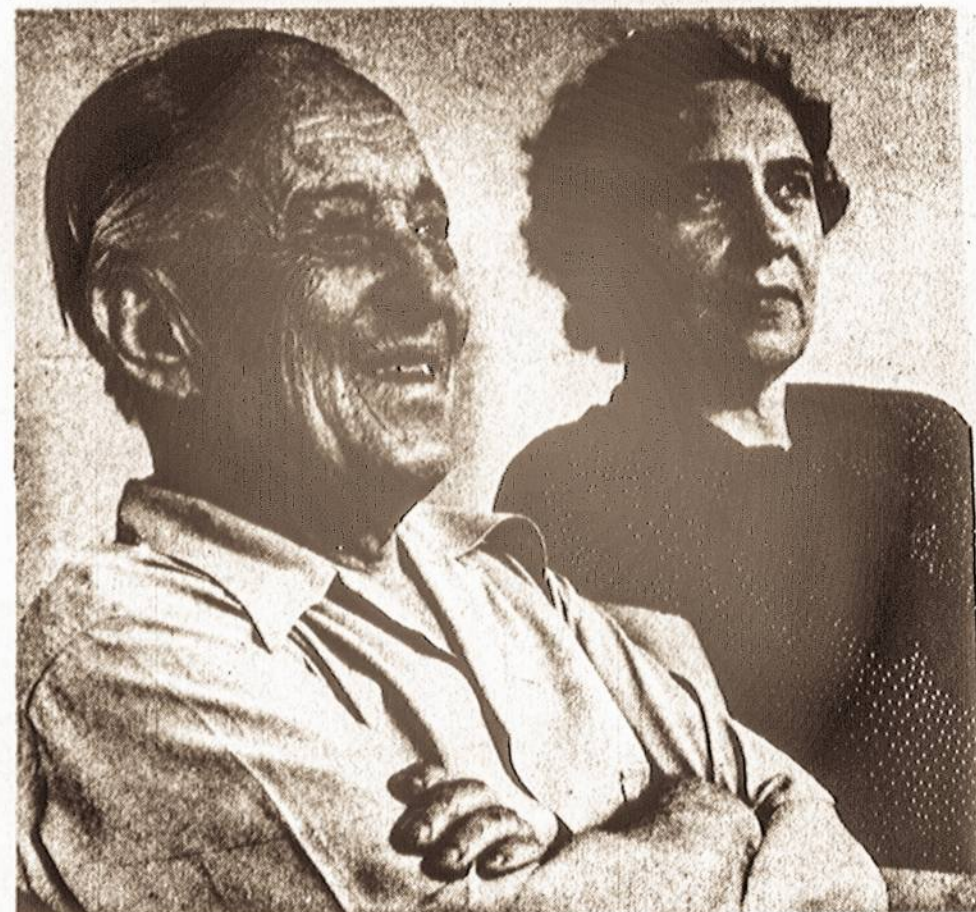
1944 metų pavasarį išvyko į Austriją, vėliau - persikėlė į Jungtines Amerikos Valstybes.

Pirmieji Vinco Krėvės-Mickevičiaus kūriniai jau paminėti. Ne mažiau populiarūs ir vėliau rašytieji. Istorinė drama "Skirgaila", viena žymiausių lietuvių dramaturgijos veikalų; apysaka iš dzūkų kaimo gyvenimo "Ragantus" ir kt. Nenuostabu, kad jis buvo bene populiariausias Lietuvos rašytojas, vienas ryškiausių kultūros veikėjų. Ir pokario metais jo kūryba ir įvairiopa mokslinė, visuomeninė veikla gražiai įvertinta.

Akademinėje "Lietuvių literatūros istorijoje", kur Vincui Krėvei-Mickevičiui skirta nemaža monografija rašoma, kad jo kūryba "daugeliu atžvilgių yra suaugusi su lietuvių liaudies gyvenimu, Lietuvos istorija, mūsų tautos dvasine kultūra. Krėvė atskleidė turtingą paprastų kaimo žmonių dvasinę kultūrą, grožį, jausmų poetiškumą, parodė socialinius reiškinius, žalojančius liaudies žmonių gerąsias savybes. Kartu rašytojas sprendė reikšmingas visuomenines ir psichologines problemas..."

Krėvė pagrįstai gali būti laikomas žymiausių psichologinės dramos kūrėju, neturėjusiu sau lygaus pirmtako lietuvių literatūroje... Savo liaudiškumu, kalbos grožiu, aukštu meniniu lygiu, giliai humanistine problematika, Krėvės kūryba teigiamai veikė lietuvių literatūros vystymąsi. Krėvės raštai buvo autoritetinga literatūrinė mokykla daugeliui mūsų rašytojų".

VLADAS VAIČIULIS

Vincas Krėvė-Mickevičius su žmona Philadelphiaje, Pa., 1952 metais. Rašytojas mirė 1954 m., o jo žmona praeities metais. Iki pat mirties Krėvienė prenumeravo Vienių mėnesinį, kurį redagavo laikraštį. Philadelphiaje tebegyvena jų dukra Anusė Mošinskienė.

Vinco Krėvės žodis Lietuvai

MININT 70 METŲ AMŽIAUS SUKAKTĮ

Nevalginsiu jūsų ilga kalba, tik noriu pasakyti, kad visą šią laiką, nors man nesakė, aš žinojau apie šių iškilimų ruošimą. Man buvo labai liūdna. Aš jaučiausi, kad aš turėsiu eiti į savo pakasynas, nes septyniolika metų - tai toks jubiliejus, kuris primena žmogui, kad liko neilgai gyventi. Net ir Šventas Raštas sako, kad septyniolika metų yra žmogaus amžius.

Mūsų Dzūkijoje yra toksai padavimas. Sako, kada žmogus gyvena daugiau, kaip septyniolika metų, jis ne savo amžių gyvena, o svetimą. Aš visados buvau toks žmogus, kad niekados ir nieko nenorėjau skriausti. Ir nežinau, ar daug atsirastų tokių, kurie galėtų pasakyti, kad aš jų nukriaudžiau, bent gal nežinodamas pats ir nemanydamas. Man buvo labai liūdna galvoti apie tai, kad aš turėsiu iš ko atimti brangius metus, kokio nežinomo, gal ir labai gero asmens, kuris nori gyventi.

Antras liūdesys - kad ateitis neaiški. Man rodėsi, kad mes dar negreit galėsime grįžti Lietuvon. Jaunesni sugrįš, džiaugsis laisva Lietuva, o aš čia amžinai pasiliksiu svetimoje žemėje. Dieve, man buvo sunku...

Turiu pasakyti, kad aš ir savo kūrybą ne taip vertinu, kaip čionai sakė. Nelaikiau aš niekuomet savęs dideliu rašytoju. O, sau pradžiai Lietuvos, kada ir rašytojų neturėjo, ir aš buvau geras. Bet kad aš toliau pasilikčiau toks, man nė į galvą neatėjo. Juo labiau, kad kiekvienam autoriui susidaro tokia nuotaika: kai rašai veikalą, tai rodosi, kad su tais žmonėmis gyveni, o kada baigi, tai rodosi, kad atsisveikini amžinai su gerais pažįstamais, su kuriais čia buvai ir kurių jausmais gyvenai. Ir liūdna būna. Žinoma, tada ir pats veikalas patinka: visgi mano jausmas išlietas.

Kada man tenka spausdinti, kada gaunu pirmą korektūrą, kur raidžių klaidų begalės, ir kada turiu sėdėti ir žiūrėti kiekvieną žodį, paskum kada gaunu antrą ir trečią korektūrą ir kada knyga išėina, tai ji taip nusibosta, kad nenori ir į ją žiūrėti. Ir, žinoma, visa toji poezija, kuria žmogus gyvenai, lyg ir išblunka.

Paskum žmogaus nuotaika ir pažiūros keičiasi. Vakar man šitas veikalas patiko, šiandien - ne. Ir taip susidaro, jog į save žiūrėjau, kad aš esu iš tokių rašytojų, kokių daug buvo, kokių kiekviena tauta turėjo savo pradžioje: jie praėjo savo laiką, ir būna užmirštami. Jūs gal kokis mokslininkas paskaito tyrinėjamas, bet šiaip jų niekas jau neskaitytų, kaip rusų literatūroje ten kokį Deržaviną.

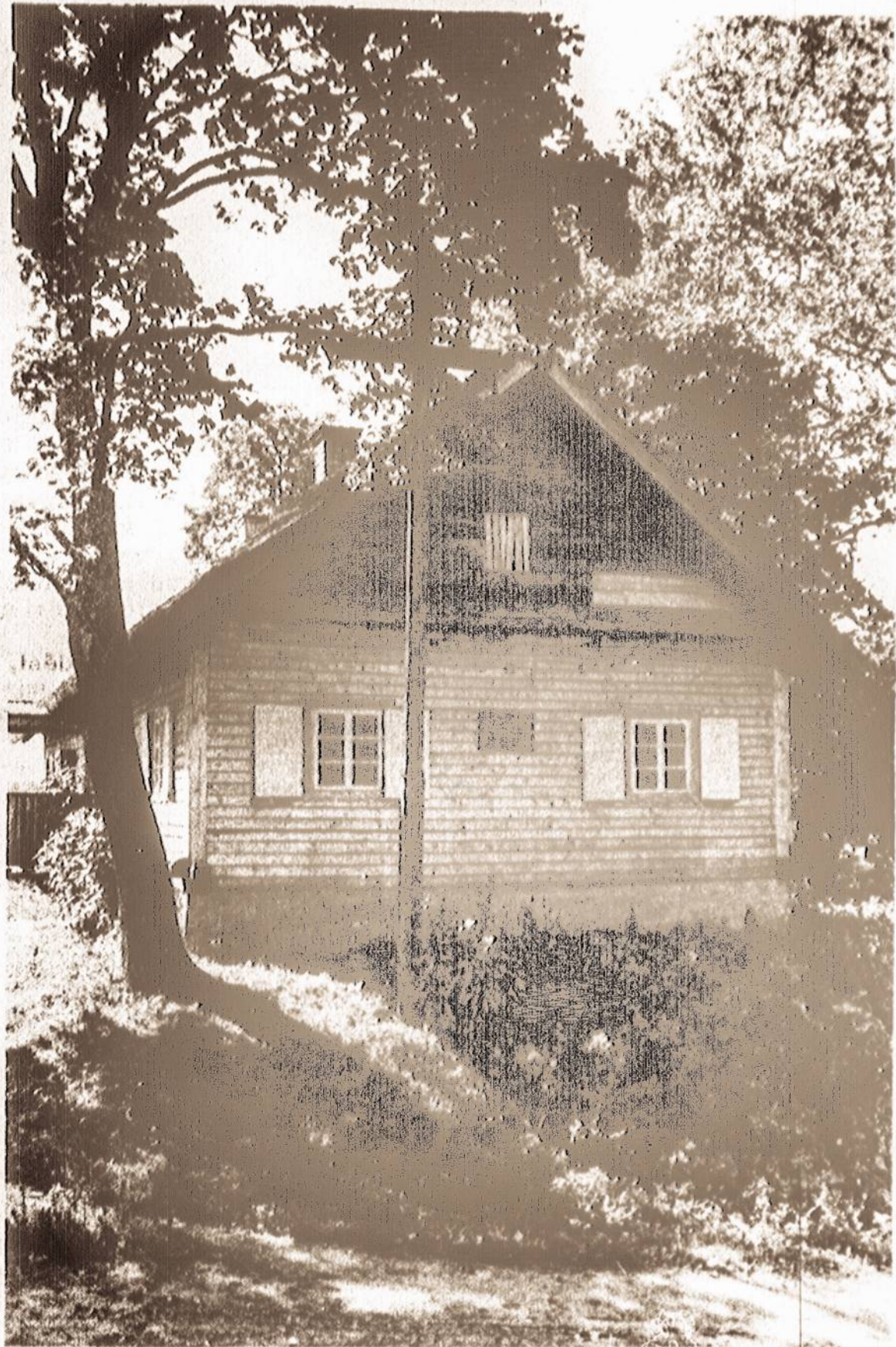
Aš buvau nusistatęs tai pasakyti, kai šiandien čia atėjau. Bet aš visai pakitėjau savo pažiūrose ir patikėjau. Pirmiausia man atgimė viltis, kada visi kalba taip įtikinančiai, kad grįšime Lietuvon, ir kad aš su jumis grįšiu. Aš pradėjau tikėti, kad aš čia vienas nepasiliksiu amžinai, o tikrai grįšiu Lietuvon. Ir tai mane be galo pradžiugino.

Aš maniau, kad esu užmirštas, o matau, kad visuomenė domisi manimi. Tai mane nudžiugino. Esu dėkingas referentams, kad jie mane taip išgyrė, bet aš ligi šiolei neišitinkinu, kad esu toks didelis rašytojas, kaip jie sako, ir pasilieku prie savo nuomonės.

Kai pradėjau kurti, tai buvo pirmoji Lietuva, ir aš niekados negalvojau, kad aš dirbu dėl garbės arba pasižymėti kaip rašytojas, nes tuomet ir skaitančiosios visuomenės Lietuvoj buvo nedaug. Bet man kilo noras tada atgaivinti tą senovės Lietuvą, o ypač kada man tekdavo susitikti dar universitete su kitų tautų studentais, kurie kalbėdavo apie savo didingą praeitį. Man tada kilo noras parodyti, kad mūsų praeitis yra didingesnė, negu kitų. Ir tada norėjau atkurti tą senąją Lietuvą, kuri viena ranka kovojė prieš visą Europą, kai šioji kryžiuočiams teikė pagalbą. Lietuva ne tikai nesužlugo, nenusileido, o sužlugdė tą kryžiuotį, kuriam Europa nešė pagalbą. O kita ranka Lietuva užkovojo didesnę pusę šios dienos Rusijos. Norėjau parodyti, kad kovose, mirtinose ir žūbtinėse, ji pasidarė didžiausia ir galingiausia valstybė, kad ji atrėmė Azijos minias, kurioms atsispirti negalėjo visa Europa. Aš galvojau, kad jeigu tie žmonės galėjo tai padaryti, jie turėjo būti milži-

Taip atrodo paminklinė lenta, esanti ant sienos namo, kuriame Vincas Krėvė gimė. Daroma pastangų name įrengti rašytojo memorialinį muziejų.

Vinco Krėvės gimtasis namas iš priekio. Sienos viduryje paminklinė lenta, kurios detalė matoma viršutinėje nuotraukoje.

nai stela. Ir aš norėjau atvaizduoti tų milžinų sielą -- senovinę Lietuvą. Ne tam, kad aš čia pagarsėčiau, o tam, kad visi lietuviai, ypač jaunimas, pajustų savigarbą: kad mes esame ne menkesni, o esame geresni už daug tautų, kurios šiandien save laiko didžiomis. Jei mes nesame didelė tauta šiandien, tai todėl, kad mes kelis amžius kraujuose plukdavome, kad mūsų žiedas, mūsų jaunimas, mūsų tautos praetis per išstisus du šimtus metų guldė savo galvas, ir todėl mes tapome maža tauta. Bet esame didvyriška tauta ir savo siela galingi.

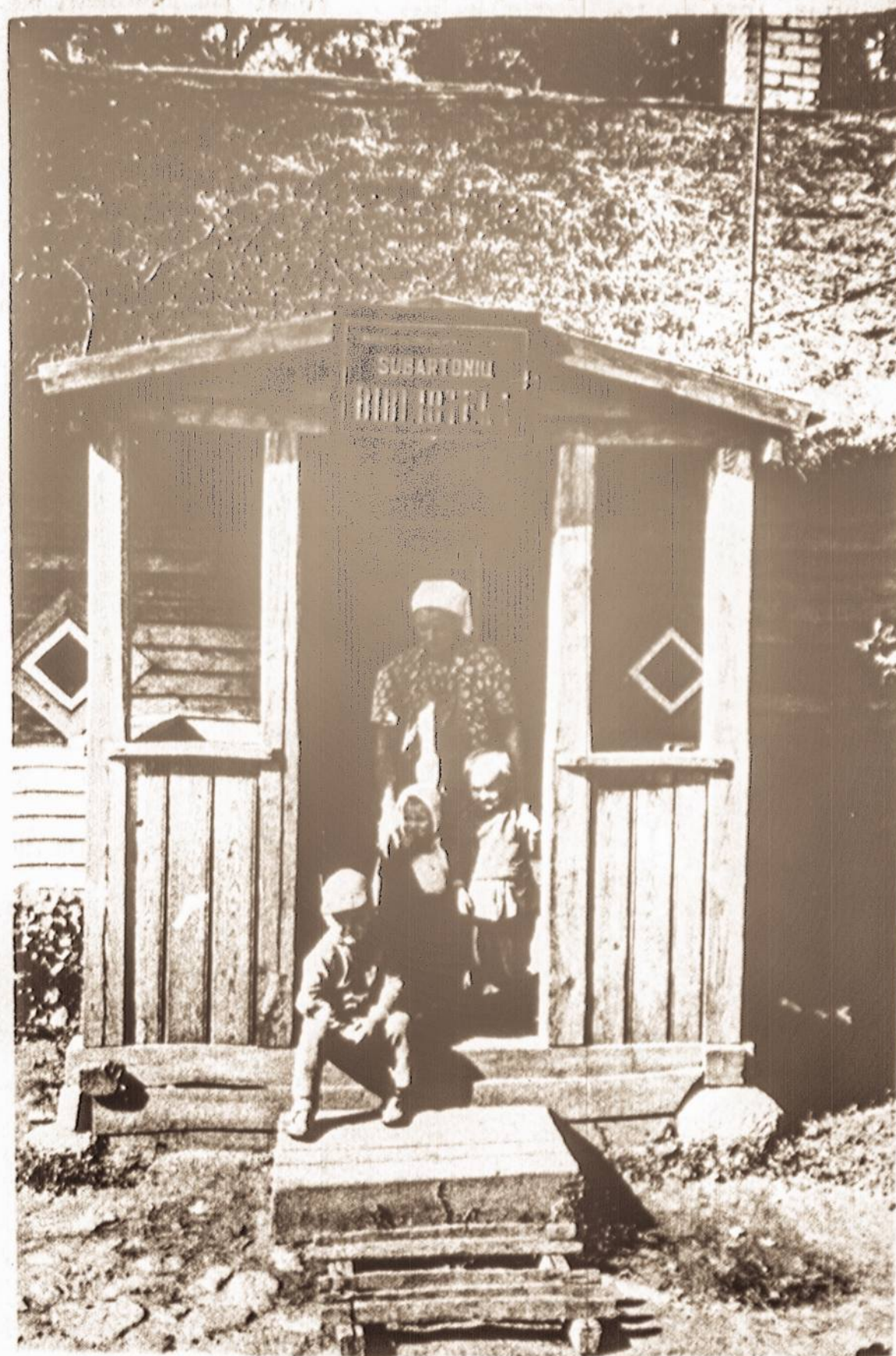
Aš tik šitai turėjau galvoje, kurdamas "Dainavos šalies padavimus", "Šarūną", "Skirgailą" ir kitus. Man buvo tik ši viena idėja... Girtis niekuomet nemėginau, ir mano žmonės, su kuriais aš dirbau, nė nežinojo, kad aš anuomet rašiau. Bet mane vedė anoji mintis ir dėl jos aš dirbau. Ir aš šiandien esu labai nusidžiaugęs, kad mane suprato taip, kaip aš noriu, kad suprastų. Ir man nerūpi nei Nobelio premijos, nei kažkokia garbė, nebent toji mano garbė galėtų išgarsinti Lietuvą. Visuomet mano tikslas buvo -- dirbti Lietuvai ir dėl Lietuvos.

Aš pasakysiu, kad darbas čionai ir darbas Lietuvoje gimdė mano širdyje visai kitus jausmus. Aš ten dirbau žymiai sunkiau, negu čionai, bet tas darbas manęs nevargino. Ne todėl, kad aš buvau jaunesnis, bet todėl, kad aš dirbau dėl Lietuvos ir dėl Lietuvos.

Merkinės moksleivių dovana mūsų literatūros klasikui. Šio medinio paminklo kitoje pusėje, žiūrinčioje į rašytojo gimtąją pirkia, yra išskaptuotas Vinco Krėvės reljefas.

S. NARKĖLIŪNAITĖS NUOTRAUKOS

Durys, kurias Vincas Krėvė varstydavo savo vaikystėje. Dabar gonkelis atnaujintas. Kairiajame pirkios gale yra Subartonių biblioteka, o dešiniajame - gyvena rašytojo giminaitė, kuri nuotraukoje matoma su savo vaikučiais.

Veiksnių konferencija

Atkelta iš 1 psl.

Žodžiu, veiksniai pageidauja, kad visa spauda būtų suvienodinta, kaip Tarybų Sąjungoje. Laisvosios spaudos, pagal Amerikos tradicijas, jie nepageidauja.

DŽIAUGIASI JAV POLITIKA

Lietuvos atstovas J. Kajeckas.

Minėdamas 70-uosius savo amžiaus metus, J. Kajeckas pasidžiaugė, kad Aniceto Simučio pripažinimas Lietuvos generaliniu konsulu New Yorke yra dar vienas įrodymas, kad JAV tebepripažįsta Lietuvos diplomatinę tarnybą. Jis pakartojo JAV valstybės sekretoriaus pareiškimą: "Mūsų tikslas yra pasaulis, susidedas iš nepriklausomų valstybių su institucijomis savo pačių pasirinkimu, bet bendradarbiaujančiom tarpusavio interesams ir gerovei siekti. Tai pasaulis laisvas nuo agresijos, baimės, trūkumų, diskriminacijos bei rasės, tikybės ar kitų priežasčių. Tai pasaulis, kuris pripažįsta teisės viešpatavimą, kuriame visi žmonės gali gyventi taikoje ir brolybėje". Ta pačia proga Ruskas dar pažymėjęs: "Deja, kai kurių tautų vadai turi kiek kitokią pasaulio tvarkos viziją. Pagal juos, tikslas yra uniformiškumas, bent kiek liečia ekonomiką ir politinį susitvarkymą.

J. Kajeckas dar toliau citavo Dean Rusk, kuris pasakė: "Konfliktas tarp tų planų, liečiančių žmoniją ir pasaulinę santvarką, kurioje visi žmonės būtų laisvi pasirinkti savas institucijas ir savas vyriausybes, yra esminis. Jis sudaro mūsų laikų pagrindinę problemą." Toliau kalbėdamas Kajeckas išvedė, kad šių laikų rėmuose glūdi ir Lietuvos problema, kad antrosios vizijos pagrindinė atstovė esanti Sovietų S-ga, o Lietuva - jos imperialistinės agresijos auka. Ir kalbą baigė ypač pabrėždamas: "Tik vienybėje ir susiklausyme mūsų galybė ir sėkmės laidas.

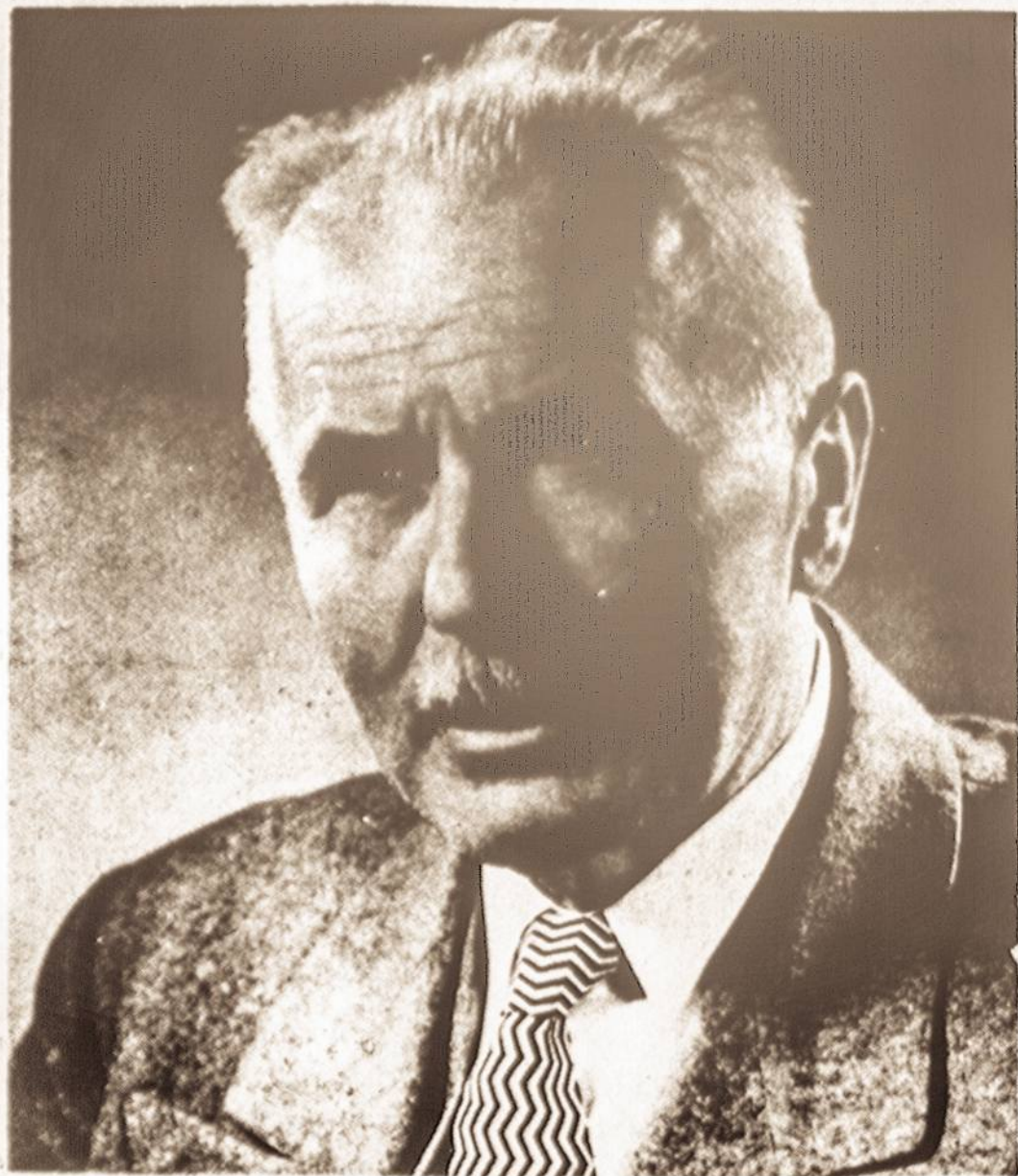
Tarp pareikštų nuomonių, planų ir sumanymų daugiausia buvo dr. J. K. Valiūno kalboje:

Siekti sustiprinti lietuvių tautos laisvės ryžtą tiek išsivijęs gyventojuose, tiek Lietuvoje gyvenantiems. Tą kovą suaktyvinti ir padaryti našesne. Išsivilui dar reikia dirbti ir už Lietuvoje gyvenančių lietuvių, jam tenka atlikti tas, ko negali atlikti Lietuvoje gyvenantieji.

Labai menkiname savo ir materialinius resursus, kai keliose organizacijose veikdami elkvajame pinigą, jėgą, lygiagrečiai dirbdami tą patį darbą, o pamirštame atlikti kitus lygiai svarbius darbus. Tie kiti darbai neatliekami

V. Sidzikauskas

Lietuvių Bendruomenės pirmininkas Juozas Bačiūnas.

dėl to, jog manome, kad juos atilks kiti. Dėl stokos artimumo, bendradarbiavimo, parodome didelį apsilaidimą. Kai viena organizacija nežino ką veikia kita, kyla daug negerovių ir maišaties.

Reikia ir toliau bendradarbiaujant su Pabaltijo valstybėmis, priėti prie vienos koncepcijos bendradarbiavimo plotmėje. Reikia čia itin nusistatyti vieną pozityvią veiklos politiką. Kelios iniciatyvos, ypač, kai veikla nesuderinta, sumenkina paveikumą.

NEĮMANOMA VEIKTI BE SPAUDOS

Lietuvių spauda pasiekianti kiekvieną lietuvių, įeinanti į lietuvių širdis atlieka nepaprastai reikšmingą vaidmenį. Jos bendradarbiavimas su veiksniais būtinas. Įrikiuodami spaudą į veiksmų veiklą, ją kartu įpareigojame dalintis sėkmės ir nesėkmės atsakomybe! Bendradarbiaudami sieksime vieni kitus paremti, nepakenkti, kaip yra atsitikę praeityje.

Ypač pabrėžta vengti aštrių polemikų, kas labai kenkia bendromis jėgomis tikslo siekti.

PRADĖTA NUO MINDAUGO

Daugelio kalbose nueita per toli į praeitį. Ne istorijai nagrinėti suvažiavimas gi buvo. Kalbėtojai minėjo 1917 m. rugsėjo 18-20 dienų konferenciją Vilniuje, šią konferenciją norėdami surišti su anąja. Kalbėjo apie 1919 m. kovas Lietuvos laukuose už Lietuvos nepriklausomybę, apie bolševikinę revoliuciją, apie spalio mėnesį Sovietijoje ir išsivijęje. Tada vėl grįžo į Mindaugo Lietuvos laikus, prisimindami jo krikštą prieš 717 metus, nuo kada norima pradėti Lietuvos istoriją, visi gerai žinodami, kad Lietuva turėjo būti senesnė valstybė, dar prieš nutarimą priimti krikščionybę.

Aple pokarinius laikus kalbėdami, priminė kad per tą

laikotarpį sustiprėjo Sovietų S-gos imperija nuo Elbės Vokietijoje iki Japonijos pakraščių. Carų Rusija buvusi tautų kalėjimu, o Sovietų imperija - tautų kapinynu...

Peržvelgtas genocidas, sunaikinęs pusę milijono Lietuvos žmonių.

Pareikšta Lietuvos lietuviams užuojauta, kad jie priversti minėti svetimųjų smurto pergale Lietuvoje. Dr. Valiūnas, tačiau, pasakė šventą tiesą: "Karžygiai yra tie, kurie neišdavė tėvynės, joje pasiliko ir tebėra gyvi savo žemėje. Jų įnašas ateičiai reikalingas ir lemiantis.

Niekad nesapnavęs, kad lietuvių susirinkime bus minimas Jevtušenko, kuris yra pasakęs: "Tik dabar, praėjus dešimčiai metų, suprantu, kad Stalino didžiausias nusikaltimas buvo, tai ne areštai, sušaudymai, bet sunaikinimas žmogaus dvasios".

Aple Sovietijos žmones pasiskolino Bucharino minčių, kuris yra pasakęs, kad: "Sovietijos žmonės, tai ratų krumpilai"... Prisiminta ir

Svetlana Stallnaitė, pareiškus, kad komunizmas neįgyvendintas, kad komunizmas dar neįvestas pilnai, tą pripažįsta ir patys Sovietijos valdytojai.

RYŠIAI SU LIETUVOS LIETUVIAIS

Paminėta, kad išsivijęje gyvena pusantro milijono lietuvių, o Lietuvoje du su puse milijono ir, kad Lietuvoje tėra tik 80,000 komunistų. O kalbėdami apie bendradarbiavimą su Lietuvos žmonėmis, vistiek nutarė laikytis "Clevelando chartos" - nebendradarbiauti. Atrodytų, jog nori, kad komunistų skaičius Lietuvoje padidėtų, ir vietoj lietuvių į Ameriką atvyktų tik rusai...

Kaip su aukomis?

Tiksliai ir teisingai nustarta, kad veiksniams be visuomenės paramos nudžiū.

Svarbiausias punktas buvo aukų rinkimas. Daug pasipiktinimo pareikšta, kad esama jau per daug fondų ir fondelių. Vieni tai reikškė viešai, kaip ALTas, kiti patylomis. Surasta išsėtis - kai Vasario 16 minėjimus ruoš ALTas - pinigai eina ALTui, o kai į jo teritoriją skverbsis kitos organizacijos, rengėjai aukas siųs kam norės. Žinoma, pageidaujama, kad aukos būtų slūnciamos bendram fondui, o iš to katilo bus paskirstyta kam kiek priklausys.

Galvojusieji, kad šis suvažiavimas bus tikro darbo suvažiavimu, labai apstrikę. Nusivylę turėjo priimti, kad tai buvo tik pasitruošiamiesiems darbams pasitarimas. Iš suvažiavimo manifesto matyti, kad užsimojimais dideli, o laiko jiems vykdyti vos trys mėnesiai. O tame tarpe - Kalėdos, Nauji Metai. Grįžusieji iš konferencijos jau nusiminę, kad jaunimui nėra nieko įspūdingo pasiūlyti minėjimu susidomėti.

IŠLEISTA VIRŠ \$10,000

Kalbant apie sunkiai gaunamas aukas, vidutiniškai kiekvienam dalyviui kaštavo per \$200 Washingtono posėdžiau-

Pabaiga 9 psl.

VLIKo pirmininkas dr. J. K. Valiūnas.

ALT pirmininkas Antanas Rudis

Sustingęs militantizmas

Mūsų "veiksnių" yra sustingę kovoje su komunizmu ir Rusija ir tą savo sustingimą nori perduoti savo "tariniams" - spaudai. Tokia kovos forma, kaip iki šiol, Lietuva niekad nebus išvaduota, nes kovos ginklas - spausdintas žodis nukreiptas į savo tautiečius, į jų šmeižimą, niekinimą ir savęs aukštinimą, patriotizmo monopolizavimą. Ir ta kova yra nesėkminga ta prasme, kad "veiksnių" neklauso jų "pavaldiniai", pav., Lietuvos lankymas yra veiksnių griežtai uždraustas. A. Varno, A. Salčiaus, S. Narkėliūnaitės, V. Tysliavienės, Gimbutienės, Lapienės apsilankymas Lietuvoje yra visu "įstatymo" griežtumu pasmerktas, bet neseniai buvo spaudoje paskelbta, jog po karo per 6,000 amerikinių turistų aplankė Lietuvą, vadinas, tiek lietuvių "neklaužadų" jau yra nusikalta "tautinei drausmei".

Aišku, kad tie turistai su maža išimtimi buvo Amerikos lietuviai, o Amerikos Liet. Bendruomenė "gyvų" narių turi 9,000, tad naivu kalbėti ir rašyti apie daugumos jėgą, kurios "spaudimas" priverstų mažumą paklusti daugumos balsui.

Pagal spaudos toną jie turėtų būti ekskomunikuoti, išmesti iš bendruomenės, o jei taip, tad "neklaužadų", "bendruotojų" sekta yra stipri. Ir neaišku, kas sudaro daugumą JAV lietuvių tarpe, kurių priskaitoma nuo trečdaliu iki milijono.

Lygiai 9 kaip ir 6 tūkstančiai yra mažutis išsvilų procentas, o "laisvintojų" veiklos branduolį sudaro kova su "neklaužadomis" su "bendruotojais", o tuo tarpu spaudos žodis nukreiptas į neapykantos puoselėjimą, į pagiežos apaštalavimą.

Būdinga, kad neapykantos ir pagiežos apaštalavimo priešakyje yra du Chicago Draugo kunigai, kurie krikščionybę, šv. meilės religijos pavertė neapykantos religija, į savotišką, modernų islamą.

Pr. Garšva savo vedamuosiuose straipsniuose tiesiog rikiuoja išsvilus į "gretas". Bet kaip "išsirikiavę į gretas" lietuviai puls Rusiją ir gelbės Lietuvą, neaišku, kaip "miraziška". Tik aišku, kad "kvislingų" laukia didelė bausmė, o tu "kvislingų" dabar, totaliniam režimui išgalėjus, yra daug, ir kiekvienam neareštuotam ir neįstremtam lietuviui galima

VEIKSNIŲ KONFERENCIJA

Atkelta iš 8 psl.

ti. Gražu ir gerai, Washingtonas malonus miestas bet kada paviešėti, ypač rudenį. Bet... išleista daugiau kaip \$10,000. Ar \$10,000 daugiau bus surinkta Vasario 16 minėjimuose, parodys ateitis.

Reklamos Washingtono nepavyko gauti, kadangi ją nusinešė demonstrantai prieš karą Vietnamo, kaip ir anuokart ALTu iškirto šposą ukrainai, savo milžinišką suvažiavimą surengę tuo pačiu laiku.

Nejaugi iš tiekios spaudos žmonių ir veiksnų vadų niekas negalėjo patirti, kad tuo pačiu laiku Washingtono bus didesni įvykiai, kuriais amerikiečiai daugiau domėsis, negu suvažiavimu, skirtu Lietuvos 50 m. sukakties minėjimo pasruošiamiesiems darbams.

prikabinti kvislingo etiketę ir ją nubausti.

Atrodo, kad tas riklavimas į "gretas" - tai lyg rengimas baudžiamojo bataliono: JAV armija Lietuvą išvaduos, o veiksnių suorganizuotas batalionas ar brigada Lietuvą "išvalys nuo kvislingų", kaip kad ji buvo Hitlerio okupacijos metu "išvalyta" nuo žydų ir tarybinių aktyvistų.

Pulkininkas Lanskoronskis apskelbtas "išdaviku" už tai, kad jis pabendravo su savo gimtojo kaimo kaimyno sūnum V. Zalakevičium. Ir į tą bylą įsikišo net mūsų diplomatinės šefas, nors tai toks privatus reikalas, kuris diplomatams neturėtų rūpėti.

Dėl to bendravimo ar "bendradarbiavimo" veiksniai yra tokie pat bejėgiai, kaip ir mūsų konsulatai: kas važiuoja į Lietuvą, tas turi gau-

ti gyvenamojo krašto pasą ir sovietų vizą. Su Lietuvos pasu ir viza niekas negali į Lietuvą nuvykti, o jei nuvyktų, tai vargu begrižtų, tad kuriam galui tie Clevelando nutarimai ir dar jų pagriežtinimas, jei turistams nereikalingi jokie dokumentai iš "veiksnių" ir konsulų. Kas iš išsvilų ar jų vaikų lankysis Lietuvoje, tam visai nesvarbu, kokias rezolucijas paskelbs "veiksnių" konferencijos ir kaip "tariniai" remis tas rezolucijas.

Taip pat keista reikalauti, kad išsviliai iš tolo protestuodami bėgtų, pamatę savo giminaitį, draugą ar gerą pažįstamą, savo buvusį mokytoją ar mokinį, atvykusi iš sovietinės Lietuvos į JAV ar į Kanadą. Tai neišmintingo militantizmo reikavimas. (j. m.)

Kas žino kada įsikūrė Lietuva?

1968 m. sueina 50 metų, kai Lietuva, kaip moderniška valstybė, po I Pas. karo atgavo nepriklausomybę. Minėti tik 50 m. valstybei, kurios kalba laikoma pati seniausia Europoje, aišku, atrodo keista. Norime ir reikia Lietuvą paminėti kaip seną, subrendusią valstybę, net savo statutą sukūrusią, kuriuo pasinaudojo kitos valstybės. Bet kada lietuvių tauta susiformavo kaip valstybė?

VLIKas paprašė Lituanistikos institutą Chicagoje surasti Lietuvos pradžią, suteikti "gimimo metrikas". Nelengvas uždavinys. Nežiūrint kiek istorikų beturėtume, je gyvena Chicagoje, New Yorke, Kanadoje ar Vakarų Europoje. Jiems prieinami šaltiniai iš šių kraštų surinkty žinių. Gal daugiausia žinių pavyksta rasti Prof. Ivinskui Vatikano archyvuose ir Marburgo mieste, Vokietijoje, kurio emblema yra taip pat Vytis.

Išsvilijos istorikai teikė žinias Chicagoje centrą turinčiam Lituanistiniam institutui. Rezultatai: Archyvas duoda Lietuvos pradžią 1251 m. liepos 17 d. Kuo pagrįdžia? Nagi, tuo, kad Popiežius Inocentas IV tą dieną savo laiškuose minė priėmęs Didįjį Lietuvos kunigaikštį Mindaugą į Apaštališkojo sosto globą, pripažino Mindaugui Karaliaus titulą ir paskyrė Saremos ir Kuršo vyskopus Lietuvos ir jos karalijos globėjais, o Kulmo vyskupui pavedė Mindaugą vainikuoti Lietuvos karaliumi.

Bet to nepakanka. Svarbu žinoti, kuo Lietuva buvo pirm Mindaugo krikšto: savarankiška valstybe ar kieno nors valdoma?... Bet, jei nebūtų buvę valstybės, kaip Popiežius būtų Mindaugą vainikavęs?...

Europos istorikai tvirtina, kad lietuviai ir mūs giminė dar prieš Kristaus gimimą gyvenę centrinėje ir šiaurės Europoje. Enciklopedijose rašoma, kad lietuviams giminingi prūsai gyvenę vakarus nuo Lietuvos, o latviai į šiaurę.

A. Šapokos istorijoje taip pat pabrėžiama, kad Volunės kunigaikštis dūrė josi su Mindaugu jau kaip visos Lietuvos valdytoju, daug anksčiau, būtent, 1236 metais. Jis taip pat tvirtina, kad tais pačiais metais buvęs didelis jau vieningos Lietuvos mūšis prieš kalavijuočius.

Jei Mindaugas buvo krikštijamas, tai Popiežius žinojo, kad jis turi valstybę. Karalių karūnų taip sau kunigaikščiams nedalijo. O valstybei, kurios vadą karūnavojo, reikėjo laiko sukurti.

Iš to išeina, kad Chicago Lituanistinis institutas Lietuvos gimimo netrika nori nustatyti ir rekomenduoja ne Lietuvos valstybės pradžią, bet pirmojo Lietuvos karaliaus apsikrikštijimą.

Yra ir kitų šaltinių gilinatis į Lietuvos praeitį. Jie yra pačioje Lietuvoje. Ten mokslininkai, istorinės draugijos turi daug istorikų, tyrinėtojų. Kasdien atranda ką nors naujo. Suradę archyvuose planus, restauruoja pilis, kunigaikščių tvirtoves, kad tik autentiškiau atrodytų Lietuvos praeitis, kurios iškėlimas pačiai Lietuvai suteikia didesnio svorio.

Jeigu mes visi apie tą pačią Lietuvą ir tą pačią jos istoriją kalbame, tai mums reikėtų gauti talkos iš Lietuvos. Kai Britai, amerikiečiai, prancūzai ar dar kuri kita tauta nori žmonijos civilizacijos pradžios žinių, jų mokslininkai, archeologai, muziejų žmonės siunčiami į Egiptą, kaip apie Kristaus mokslą stekia žinių, visi keliauja į Jeruzalę, kai apie Amerikos indėnų aztekų kultūrą, vyksta į Meksiką ir kitur. Logiška -- apie Lietuvą ir jos praeitį žinių, reikia ieškoti Lietuvoje, o ne Chicagoje...

Chicagoje surasime apie pirmuosius lietuvius ir indėnų įsteigtą miestą svogūnų daržuose... Ir apie pirmuosius lietuvius Amerikoje žinių gausime tik Pennsylvanijoje ir Naujojoje Anglijoje, kur pirmieji lietuviai atvyko. Apie baltojo žmogaus įsikūrimą Amerikoje žinių daugiausia yra Plymouth, Mass., į kur koją įkėlė pirmieji pilgrimai.

Tad VLIKui, Bendruomenėi, Tarybai, Lituanistikos institutui ir visiems, kuriems rūpi tikroji Lietuvos praeitis mūsų geriausiuosius istorikus pasiūsti į Lietuvą ir su Lietuvos istorikais nustatyti Lietuvos valstybės pradžią. Esu tikras, gausime tikriausias žinias. Kitaip, galime visą reikalą nusmailinti ir pradėti gyvenimą... kad ir nuo Liet. Bendruomenės įsikūrimo dienos Hanau, prie Frankfurto, Vokietijoje...

Vilniaus Rasų Rašytojų kalnelyje - Vienybės redaktorė Salomėja Narkėliūnaitė prie Juozo Tysliavos kapo šių metų rudenį... Šiemet lapkričio 1 d. būtų buvę Juozui Tysliavai 65 metai, o lapkričio 11 d. sukanka šešeri metai nuo jo mirimo.

Naujai išdygęs kapas Vilniaus Rasų Rašytojų kalnelyje. Čia amžino poilsio atgulė Vincas Mykolas-Putinas, kurio minėjimus dabar daug kur rengia Amerikos lietuviai. Taip kapas atradė šiemet rugsėjo mėn. viduryje. Putinas palaidotas vos keliolikos žingsnių nuotolyje nuo dr. Basanavičiaus - į pagrindinio įėjimo pusę.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Pagerbė Nado ir Juliją Rastenius

Spalio 14 d. Baltimorėje Statler Hilton viešbutyje įvyko Nado ir Julijos Rastenijų pagerbimas. Susirinko ne tik vietinių, bet ir svečių iš New Jersey, Philadelphia, Washingtono, Clevelando ir net Kalifornijos. Viso buvo apie 300 asmenų.

Adv. ir poetas Nadas Rastenis ir jo žmona Julė abu Amerikos legionieriai. Jis tarnavo Amerikos kariuomenėje I Pas. kare; ji, kaip kareivio žmona ir sesuo brolio Vinco Baltrukonio, kuris žuvo laike Normandijos invazijos, II Pas. kare, yra legiono augzilitė.

Komiteto pirm. adv. Tamul Grajauskui, pradėjus vakaro programą ir pakvietus Amerikos Legiono Lietuvių Postą 154, legionierius V. Laukaitis pakvietė Legiono garbės sargybą, kuri pristatė Amerikos, Lietuvos ir Legiono vėliavas.

Lietuvių Legiono augzilitėčių pirmininkei Shirley Colley vedant, susirinkimas pagerbė vėliavas. Juzel Augalytei vedant, Lilijai Bakerckienei akompanuojant, visi kartu sugiedojo Amerikos ir Lietuvos himnus.

Prelatas Liudas Mendelis, šv. Alfonso par. klebonas, sukalbėjo invokaciją.

Po vakarienės, komiteto pirm. Grajauskas pristatė adv. Eleną Armanienę vadovauti vakaro programai. Ji peržvelgė Nado Rastenio gyvenimą ir darbus, visuomenės, poezijos ir šalpos srityse.

Aldona Marcinkienė lietuviškai ir Sylvija Scott angliškai paskaitė iš Donelaičio "Metų" pradinės dalies -- "Pavasario linksmybės". Jos skaitė pasikeičiamos, viena lietuviškai, antra angliškai, tuos pačius skyrius. Abi gerai ir aiškiai skaitė ir įrodė, kad, kaip Donelaičio "Metai" lietuviškai, taip Rastenio išverstai -- "The Seasons" angliškai, pastiekia žmonių širdis.

Elena Jurgėlaitė iš Washingtono, akompanuojant Sue Tepling, pradėjo su "O naktis tyli, o miškai žali", ir ne tik baltimoriečius, bet ir visus sužavėjo savo švelniu dainavimu. Tai Baltimorėje gimusi daina: žodžiai Nado Rastenio; muzika Lilijos Geležutės-Bakerckienės, sukurta prieš 30 metų. Po to Jurgėlaitė dar padainavo ariją ir daugiau dainų.

Prelatas Liudas Mendelis aukštai įvertino Rastenio vertimus: Baranausko "Anykščių Šilelio" ir Done-

laičio "Metų" į anglų kalbą ir tai, kad jis supažindino angliškai kalbančius žmones su Lietuvos literatūra, prelatas sveikino Nado ir Julę Rastenius.

Vincent G. Burns, Marylando poetas laureatas, perskaitė Jungtinių Poetų Laureatų tarptautinės organizacijos aktą, kuriuo ta poetų organizacija praėjusių metų (1966) Pasaulio Poezijos dienoje, spalio 15 d., Quezon mieste, Pilipinuose, suteikė Rastenium "Honorary Lithuanian-American Poet Laureate" titulą ir teisę dėvėti aukso laurų vainiką. Tą vainiką dovanojo Pilipinų prezidentas Markos. Po akto perskaitymo, poetas Burns uždėjo spindintį vainiką ant savo metu Lietuvos laukų artojo, Nado Rastenio galvos. Plojimai nužė per salę.

Vakaro vedėja Armanienė prisegė Julę Rastenienę baltą orchidėją, o Nadui Rastenium -- baltą gvazdiką.

Kalbėjo buvęs Baltimorės pašto viršininkas Vincas V. Laukaitis, reikšdamas pagarbą Rastenium už darbus poezijos srityje, kurie pasiekė J. V. Kongresą ir tolimus pasaulio kraštus; kartu įvertino Julės Rastenienės

Nadas ir Julija Rasteniai

veiklą scenos, dainos, muzikos ir visuomenės srityse. Lura Taylor, mokytoja ir poetė, pacitavo poetiškų perlų iš angliško "The Seasons" teksto.

Kajeckienė, Lietuvos Atstovo Washingtono žmona, sveikino abu celebrantus, o ypač Julę Rastentienę, kaip moteris moterį, už nuoširdumą, lietuviškumą ir veiklumą lietuvių tarpe.

Lietuvos Atstovas Juozas Kajeckas, reikalų sulaikytas, nedalyvavo, bet atsiuntė pakartojimą sveikinimo kuri buvo atsiuntęs šių metų pradžioje.

Celebrantams sveikinimų telegramomis ir laiškais daug atėjo, bet tik dalis jų buvo paskaityta. Įdomiausias betgi sveikinimas buvo pačiam laureatui -- dviejų pėdų aukščio ir pusės pėdos pločio, su Donelaičio angliškos laidos "The Seasons" knygos viršumi ir įrašu:

POETUI LAUREATUI
NADUI RASTENIUI

Retiškame savo pagarbą Jums kaip tauriam lietuviui, išvariusiam gilią vagą mūsų visuomeniniame gyvenime ir neleidusiam nurimti Jūsų lakiai plunksnai, kuri nepavargė, versdama į anglų kalbą Baranausko "Anykščių šilėlių" ir Donelaičio "Metus", kuri paskelbė pasauliui "War's Curse", smerkdama karą ir jo balsenybes.

Sveikiname Jus 75-rių metų amžiaus sukakties ir Donelaičio "Metų" anglų kalba" išleidimo proga. Taip pat sveikiname Jūsų ištikimą gyvenimo palydovę poniją Juliją M. Baltrukonytę-Rastentienę, kuri su didele energija ir sumanumu ilgus metus dirba organizacinį darbą, palaikydama lietuvių tautinę dvasią.

Tegu Aukščiausias laimina Jus ir Jūsų kultūrinius užsimojimus.

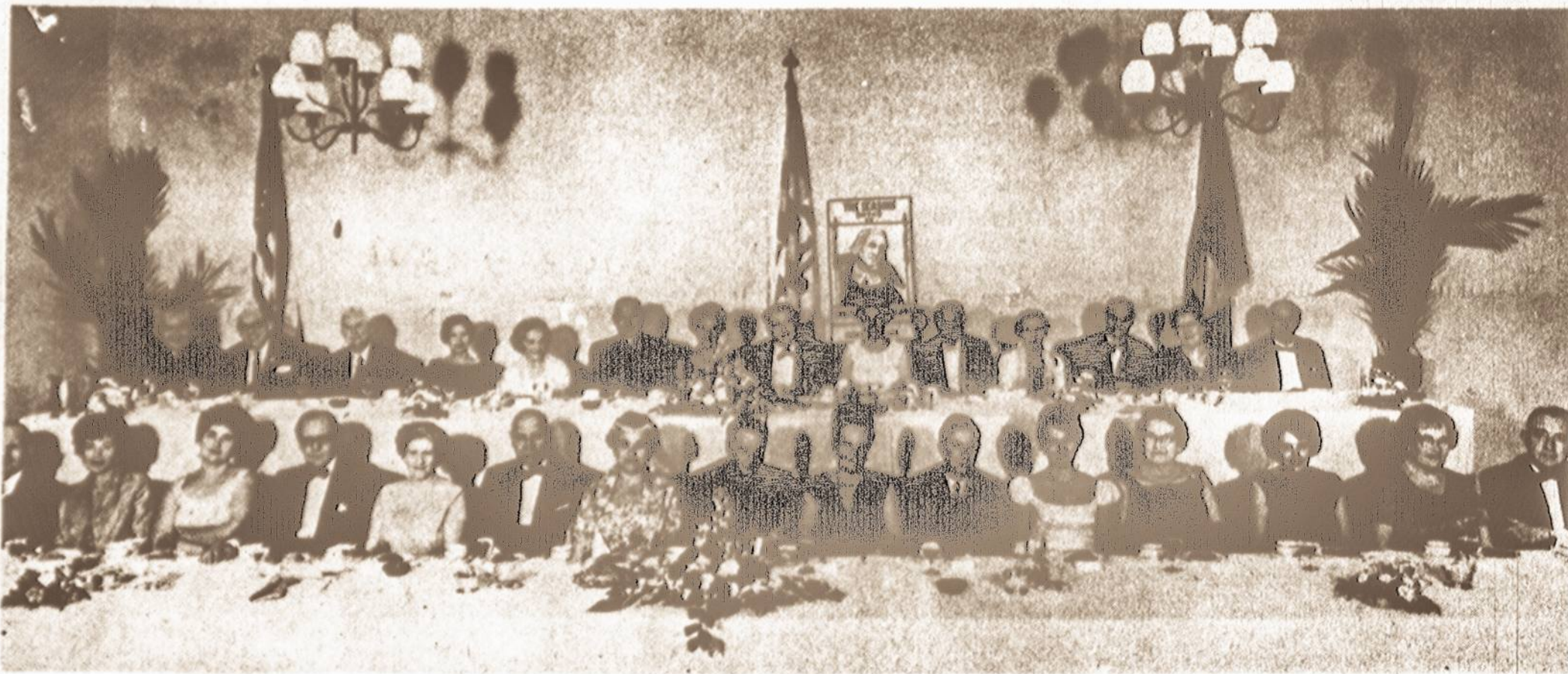
Baltimorės lietuvių vardu: Emilija Railienė, Elena Armanienė, Bernard S. Karpers, Kazlauskas Kazys, Lilijan J. Walsh, Vaclovas Laukaitis, Tomas Grajauskas, Elizabeth F. Karpers, Jonas Jakubauskas, Aleksandras Radžius, B. Medelis, Julius Silgailis, Vincas Gelgudas.

Dailininkas Krisius Mikolaitis, poeto Vinco Mykolaičio Putino brolio (Baltimorėje gyvenusio ir mirusio) Kazio sūnus, nupiešė Nado Rastenio atvaizdą ir šiame vakare celebrantui dovanojo.

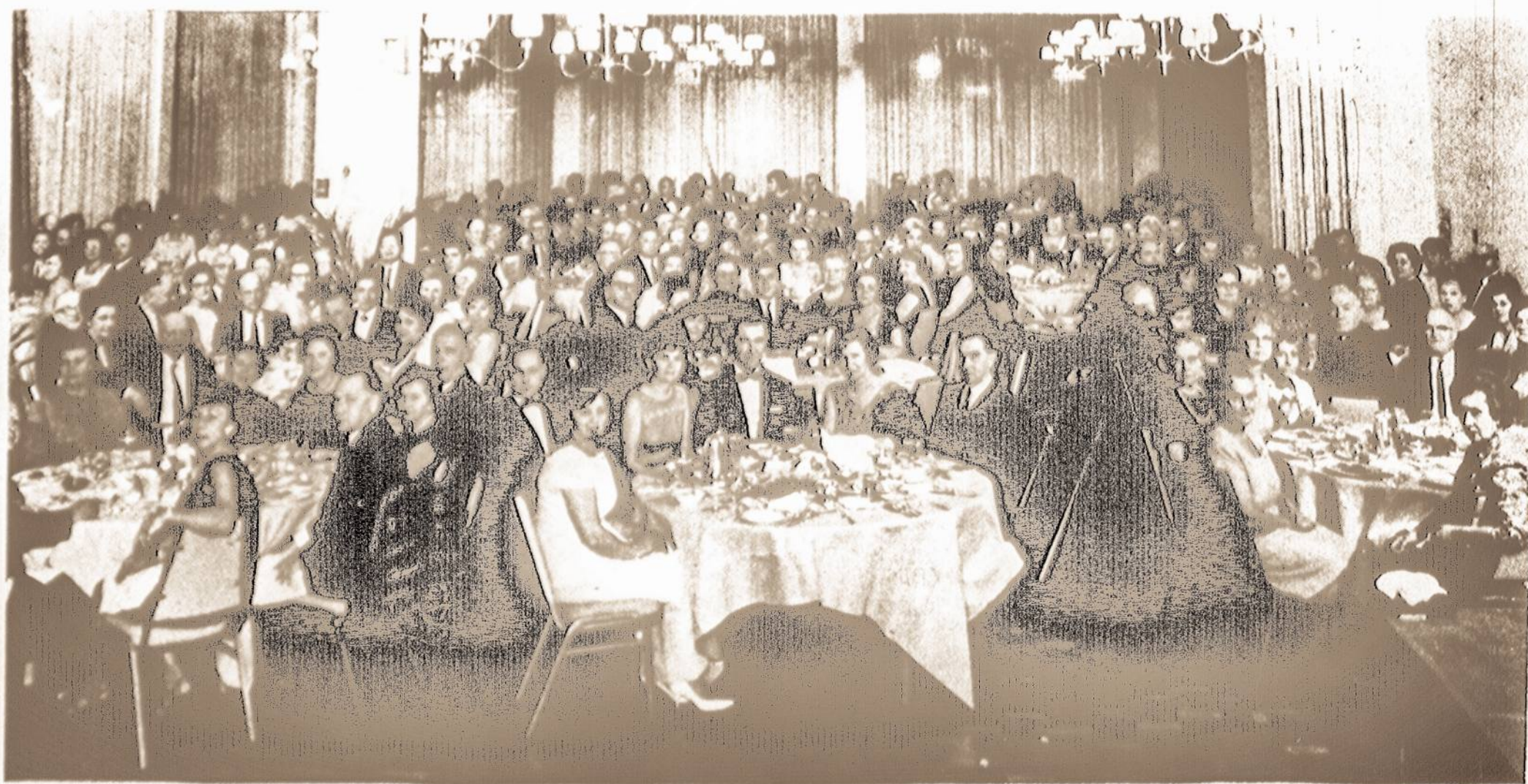
Baltimorės miesto mėras Theodore R. McKeldin per adv. V. Laukaitį įteikė Nadui ir Julijai Rastenium "Award of Merit" už viešą veiklą ir už ilgametį darbavimąsi Baltimorės kultūriniame gyvenime pagal lietuvių tradicijas.

Dailininkas Krisius Mikolaitis, poeto Vinco Mykolaičio Putino brolio (Baltimorėje gyvenusio ir mirusio) Kazio sūnus, nupiešė Nado Rastenio atvaizdą ir šiame vakare celebrantui dovanojo.

Tęsiama II psl.

NADO IR JULIJOS RASTENIŲ pagerbime Baltimorėje. Viršuje: kun. A. Dranginis, kongr. E. Garmatz, teisėjas Taylor, R. Laukaitienė, Lietuvos atstovo žmona Kajeckienė, prel. Mendelis, vakaro vedėja adv. E. Armanienė, komiteto pirm. adv. T. Gray-Grajauskas, Julė Rastentienė, poetas laureatas Nadas Rastenis, Ona Baltrukonienė, teisėjas W. F. Laukaitis, poetė Lura Taylor ir Marylando oficialus poetas laureatas Vincent G. Burns, Žemliau: M. Raila, S. Tarvydaitė-Scott, A. Majauskienė-Marcinkienė, dr. H. Armanas, P. Gray-Grajauskienė, A. S. Trečiokas, E. Baltrukonytė-Schneiderienė, kun. K. Puzevičius, operos solistė Juzė Augalytė, dainininkė E. Jurgėlaitė, I. Trečiokienė, A. Rastentienė, E. Railienė ir E. Vinnicombe.

BENDRAS IŠKILMIŲ VAIZDAS

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

Sov. Sąjungos krepšinininkai, kurių tarpe buvo ir lietuvis Modestas Paulauskas, laimėjo penkioliką Europos krepšinio pirmenybes Suomijoje. Tai jau antra šių krepšinininkų svarbesnė pergalė šiomet: vasarą jie buvo sugriebę pasaulio čempionų titulą.

Pusfinalyje S. S. nugalėjo Lenkiją net 108:68, o baigėmeje sukūlė Čekoslovakiją 89:75. Pažymėtina, jog Čekoslovakija, pakeliui į finalą, įveikė pasaulinio garso komandą -- Jugoslaviją ir Lenkiją. Šis buvo devintasis Sov. Sąjungos laimikis Europos krepšinio pirmenybėse, kuriose du kartu laimėjimus nusinešė Lietuva. Gerai pirmenybėse pasirodė Suomija prieš kurią neseniai tik nedideliu rezultatu du kartus buvo pralaimėję iš Lietuvos grįžtantieji S. Amerikos lietuviai krepšinininkai. Suomiai užėmė 6-tą vietą ir pasiekė geriausią bet kada pelnytą pasekmę Europos pirmenybėse. Italija gavo 7-tą vietą, o Izraelis -- 8-tą. Garsioji Jugoslavija liko 9-ja, o Ispanija -- 10-ja. Po to seke: Prancūzija, Graikija, Vengrija, Belgija, Olandija. Sekančios pirmenybės vyks 1969 m. Italijoje.

Pasibaigus XV-sioms Europos vyrų krepšinio pirmenybėms, sporto žurnalistai sudarė simbolinę Europos rinktinę. Į šios rinktinės pirmąjį penketuką pateko ir lietuviai M. Paulauskas. Taip pat jame yra Anatolijus Pohoda iš Ukrainos, lenkas Lopatka, suomis Pilkevara ir ispanas Rodriges. M. Paulauskas šiose pirmenybėse pelnė 124 taškus.

Lietuvos sportininkai paskutiniaisiais mėnesiais pasie-

kė žymių laimėjimų. Dvi Lietuvos akademinio irklavimo valtytės -- vyrų keturvietė su vairininku ir moterų aštuonvietė -- tapo Europos čempionais. Tose pat irklavimo pirmenybėse Prancūzijoje kaunietė Šidaigytė ir A. Griegas gavo Europos varžybų bronzos medalius. Pasaulio šiuolaikinės penkiakovės pirmenybėse Stasys Šaparnis užėmė II vietą, o "mažojoje olimpiadoje" Meksikoje -- pirmąją vietą... Europos lengv. atletikos taurės finalinėse varžybose V. Jaras iškovojė trečiąją vietą disko metime.

KAUNIETĖS - EUROPOS ČEMPIONĖS

Ypatingai daug dėmesio susilaukė Kaune vykusioji Sov. Sąjungos moterų rakinio pirmenybių baigminis ratas, kuriame meisterio vardą gynė Kauno Žalgiris, dabartinės Europos čempionės. Kaunietėms iki šiol pirmenybėse nelabai sekėsi ir paskutinį ratą pradėjo būdamos antroje vietoje lentelėje. Tačiau baigėmeje buvo sukaupotos jėgos ir įveiktos pagrindinės varžovės Maskvos Lučas. Tokiu būdu kaunietės užėmė I-ją vietą su 27 taškais. Po jų -- dviems taškais atsilikusios šio ukrainietės -- Kijevo Spartakas, o tada sekė Maskvos Lučas. Šiose pirmenybėse Žalgirį atstovavo: E. Petkienė, R. Stasiulevičienė, G. Lapinskaitė, R. Bitnaitė, D. Vaitiekūnaitė, P. Dimaitė, R. Grincevičiūtė, S. Lešinskaite, E. Buzeliienė, A. Lasickaitė, J. Rašymaitė, Komandos trenerė -- Faustina Bimbienė. Netrukus kaunietės pradės žaisti varžybose dėl Europos taurės.

TRUMPAI IŠ LIETUVOS

* Vilniaus statybininkų kultūros rūmų salėje (ten kur rungtyniavo Amerikos lietuviai) žaidė Lvovo ASK krepšinio komanda, kurią sudarė Ukrainoje karinę tarnybą atliekantieji kariai, jų tarpe ir keli iš Lietuvos. Ši viena iš geriausiųjų Ukrainos komandų buvo nugalėta du kartus Vilniaus Statybos krepšinininkų 69:55 ir 74:70. Su Statyba, kaip žinome, rungtyniavo ir Amerikos liet. krepšinininkai ir jai pralaimėjo.

* Prie Lietuvos šachmatų federacijos susikūrė bridžo komitetas ir neseniai įvyko pirmosios sportinio bridžo varžybos. Bridžo komitetą sudaro: R. Derkintis, V. Vrubliauskas, A. Kiaupa.

* Alfonsas Vietrinus, dar prieškariniais metais plačiai pasizymėjęs Lietuvos sportininkas, plačiai buvo atžymėtas Sporte (spalio 14 d.). Jis tame laikraštyje pasipasakoja apie sportinio kelio pradžią tokiais žodžiais: "Neoficialiai sportuoti pradėjau, būdamas penktoje Aušros gimnazijos klasėje (1930 m.). Tačiau, žinoma, niekeno neraginame, kaip sakoma "neorganizuotai". Žaliakalnis, kuriame mes gyvenome, tada buvo miesto pakraštys. Jame pievų -- kiek nori. Čia mes susirinkdavome ir spardydavome savo gamybos kamuoli -- skudurini maišeli, prikimštą piuvėnų. Oficialus startas -- 1932 m. LGSF (Lietuvos gimnastikos sporto federacija) klubo futbolo juniory komandoje. Tada man buvo 17 metų". Vietrinus nupasakoja ir apie susidomėjimą lengv. atletika, kuri tapo jo pagrindinė sporto šaka ir pasisako, jog čia jam daug padėjo B. Keturakis ir A. Šimanas. Beje, reikia pasakyti, jog B. Keturakis šiuo metu gyvena Milwaukee, Wis.

* Sporto laikraštis duoda žinių apie sportą Kaune. Pagal šias žinias, Kaune veikia 4 sporto draugijos su 168 kolektyvais, kuriuose sportuoja daugiau kaip 75,000 kauniečių. Kaune yra 308 sporto meistrai, jų tarpe 8 nusipelnę sporto meistrai: B. Kalėdienė, A. Socikas, R. Tamulis, K. Petkevičius, J. Lagunavičius, S. Stonkus, S. Butautas, M. Paulauskas. Kaune išaugo du pasaulio čempionai: J. Daktaraitė, M. Paulauskas, 13 Europos čempionų ir 89 Sov. Sąjungos čempionai.

Pagerbė Rasteniui

Atkelto iš 10 psl.

Baltimorės miesto mēras Theodore R. McKeldin per adv. V. Laukaitį įteikė Nadui ir Julijai Rasteniams "Award of Merit" už viešą veiklą ir už ilgametį darbavimąsi Baltimorės kultūriniame gyvenime pagal lietuvių tradicijas.

Marylando gubernatorius per adv. T. Grajauską įteikė Nadui Rasteniui GARBĖS PILIEČIO PAŽYMEJIMĄ.

Po to, Nadas Rastenis padėkojo visiems už viską ir

paskaitė savo poemą, kuri tilpo 1961 m. Anglijoje išleistoje antologijoje.

Julė Rasteniene padėkojo visiems už viską, ir jos motinai, Onai Baltrukonienei čia dalyvaujant, savo ir visoms motinoms paskaitė Nado Rastenio poemą "Motinos dienos vainikas".

Po kun. Pugevičiaus maldos, pirm. Grajauskas paskelbė iškilmių pabaigą.

Sokiams grojo Jono Lekevičiaus kapela.

Park Florist

Gėlės pristatomos i bet kurias pasaulio vietas.

Mr. and Mrs. Matthew MAŽEIKA
80-15 JAMAICA AVENUE Woodhaven 21, N. Y.
Virginia 9-3112

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS
LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.
Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN
(RAMANAUSKAS)
1113 Mt. Vernon Street, Philadelphia, Pa.
Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME
ALB. BALTRŪNAS-BALTON
660 Grand Street Brooklyn, N. Y.
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA
UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.
231 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y.
Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

DIDŽIAUSIA LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Aptarnauja visų tikybų išpažintojus nuo 1941 m.

MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Nuoširdžiam ir pilniausiam aptarnavimui Šaukite bet kuriuo laiku

DAVENPORT 6-1658

Kodis Funeral Home
63-06 FLUSHING AVE.
MABPETH, NEW YORK

AUGUST W. KODIS EDWARD A. KODIS
LICENSED FUNERAL DIRECTORS

Skaniausia lietuviška duona gaunama

SILVER BELL BAKING CO.
Sav.
A. RADZIŪNAS

PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS

STagg 2-5938
36-40 Stagg Street, Brooklyn, N. Y.

VIENYBĖ

* LIŪDO STUKO vadovaujamas "Žibuoklių" sekstetas lapkričio 18 d., 7:30 val. vak. Hotel Washington, Washington D. C., atliks programą Lietuvos moterų klubo ruošiamame balluje. Šio klubo pirmininkė B. Tautvilienė, valdybos narės: E. Kačinskienė, L. Eurkus, S. Offrosimovienė, R. Villamienė, L. Platerienė.

* ROSALIE PETRASH, vienybiečių Stanley ir Onos Petrash dukra, rugsėjo mėn. iškėkėjo už George H. Schmidt, Sutuoktuvės įvyko Bellerose, N. Y.

* ALDONA ZINIS savo atostogas neseniai praleido Havajų salose. Ji rašo, kad JAV 50-toji valstybė savo gamta labai žavinga.

* NEW JERSEY LIET. TARYBA pasiskirstė pareigomis sekančiai: inž. V. Melinis pirm., I. Dilienė, J. Kralikauskas, P. Purnas, M. Stonytė, Šipaila ir J. Trečiokienė - vicepirmininkai, A. S. Trečiokas - sekretorius, ir inž. V. Dilis - išdėininkas. Sekančiame susirinkime lapkričio 19 d. bus aptartas Vasario 16 minėjimas.

* ALBINAS ir IEVA TREČIOKAI iš Orange, N. J., spalio 21 d. išvyko į West Indies. Drauge plaukia Veronika Budreckienė, E. Abrolat-Katilienė, Jurgis Katilius, Sinušienė, A. Koehler ir Keppler.

* DAILININKO JURGIO JUODŽIO paveikslų albumas šešiomis spalvomis išleidžiamas atelnančiais metais. Paveiksluose vaizduojama Lietuva prieš 717 metų iki šių dienų. Albumo kaina \$7. Iš anksto užsisakę moka \$5,00: Jurgis Juodis, 133 Hemlock St., Brooklyn, N. Y. 11208.

Mirė dailininkas Povilas Puzinas

Dailininkas Povilas Puzinas

Spalio 23 d. rytą savo studijoje New Yorke rastas miręs dailininkas Povilas Puzinas. Jis turėjo savo meno mokyklą Great Neck, L. I. Prieš tai per penkeris metus mokytojas Art League of Long Island. Buvo geras portretistas, tapytojas. Ruošėsi savo paveikslų parodai Guggenheim muziejuje.

Atsisveikinimas su vėlioniu New Yorke įvyko Universaliai koplyčioje, kur dailininkų vardu kalbėjo dail. K. Bagdonas. Atsisveikinime dalyvavo būrelis vėlionio lietuvių, latvių ir amerikiečių draugų.

Amžino poilsio spalio 28 d. iš New Yorke išvežtas į San Mateo, kur gyvena jo žmona.

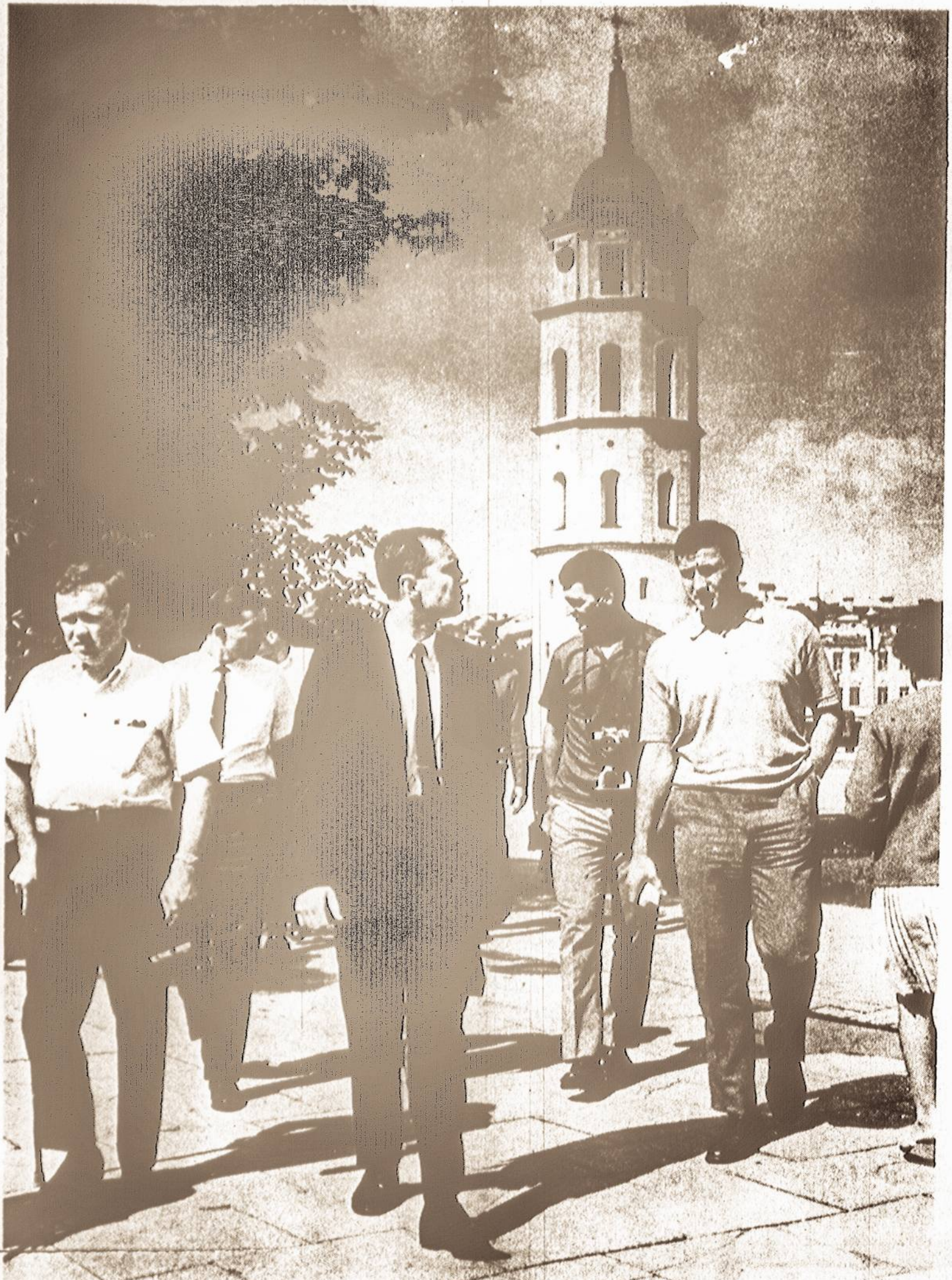
Vėlionis gimęs 1907 m. rugpj. 3 d. Aukštąjį mokslą baigęs Rygoje. 1932 m. pradėjo dirbti kaip dailininkas. Persikėlė į Lietuvą. Nuo 1940 iki 1941 m. mokytojas Prietaikomosios dailės institute Kaune. 1944 m. persikėlė į Vokietiją, o 1947 m. atvyko į JAV. Čia, Jamaica, L. I.

dėstė Cattin Rose meno mokykloje, o 1948 m. persikėlė į Los Angeles, Cal. 1956 m. vėl grįžo į New Yorką, įsikūrė Manhattan centre, dėstė Cattin Rose Institute.

New Yorke gyvendamas, yra sukūręs žymių paveikslų, už kuriuos laimėjo premijų.

Lietuvoje, tarp kitų bažnyčių, yra dekoravęs ir Panevėžio katedrą. Amerikoje mėgo senenas, jūrą, uostus su laivais, žvejus. Daugiausia bene ir bus nutapę portretų ir jūros scenų.

Jo tapymo būdas buvo ypatingas. Pirmą paveikslą giliai apmąstydavo, sukurdamo realistinį piešinį, baigdamo allejumi, sumodernindavo, panaikindamas daug detalių, "atjaunindavo" ir "sujudindavo" paveikslą, suteikdamas dramatiškumą. Paveikslas įgydavo iškilmingumo, tačiau iš jo lyg ir verždavosi gilus skausmas prarasto, kas nesugrįš... Mėgo pilkšvai rusvas spalvas, kas suteikdavo barokizmo. Bet jis tvirtindavo, jog tai Lietuvos rudens spalvos.

Amerikos lietuvių krepšinininkų pirmoji ekskursija po Vilnių, Gedimino aikštėje. Iš kairės - R. Babickas, J. Kaunas, R. Dirvonis, A. Jankauskas, D. Miniotas. Apie krepšinininkų apsilankymą Lietuvoje, spalio 27 d. Atletų klube Brooklyne, pasakojo R. Mieželis iš Chicagos.

J. Juknevičiaus nuotrauka

LIETUVIAI KREPŠININKAI SPAUDOJE IR FILMUOSE

Šiaurės Amerikos lietuvių krepšinininkų viešnagė savo tėvynėje susilaukė didelio atgarsio spaudoje. Tik dauguma JAV liet. laikraščių bandė šią išvyką nepagrįstai suniekinoti ar nutylėti jos pasisekimą. Tačiau kitų valstybių lietuvių spauda plačiai ją atžymėjo. Neskaitant Lietuvoje išeinančio Sporto laikraščio, kuris net septyniuose numeriuose dėjo įvairius reportažus, žinias ar nuotraukas, pranešimas apie svečius iš Amerikos prasiskverbė ir į "didžiųjų" spaudą.

"Sov. Sport" dienraštis, išeinantis Maskvoje dviejų milijonų tiražu, rugsėjo 1 d. patalpino A. Rakausko iš Kauno pranešimą "Lietuviai svečiuojasi pas lietuvius", kuriame kalbama apie Amerikos lietuvių pasirodymus savo tėvynėje. Čia paduodami rungtynių rezultatai ir suminiai geresnieji Amerikos liet. komandos žaidėjai, negailinti jiems komplimentų. Tik viena pavardė pažymėta klaidingai: vietoje Šaputavičiaus, parašyta Kaputavičius.

Europos Lietuvis iš Londono įdėjo ilgą Ed. Sulaičio reportažą apie krepšinininkus, o Argentinos lietuvių Balsas net trijuose numeriuose talpino to paties autoriaus reportažus apie Š. Amerikos krepšinininkus Lietuvoje.

Plačiai apie išvyką rašė ir Australijos Mūsų Pastogė, kurioje apie ją informavo R. Sidabras, pasinaudodamas

žiniomis iš Sporto. Ypatingai platus rašinys buvo rugsėjo 26 d. numeryje, kur duoti platūs reportažai iš rungtynių prieš Kauno Žalgirį. Šis laikraštis įdėjo informaciją, jog ir išsivijos latvių krepšinininkai, matyt, nusižiūrėjo į lietuvius, žada pradėti "bendradarbiavimą" su tautiečiais Latvijoje. Tik jie pradžiai nori atsikviesti krepšinininkus iš Latvijos pas save.

PADARYTAS FILMAS APIE LIETUVIUS KREPŠININKUS

Kaip rašo šios išvykos pats pagrindinis rengėjas Lietuvoje -- Vytautas Kazakevičius, kuris be kitų pareigų yra ir Lietuvos Krepšinio Federacijos narys, šios išvykos vienam iš rengėjų Amerikoje -- E. Sulaičiui, Lietuvos kino studija pagaminė filmą iš Š. Amerikos liet. krepšinininkų rungtyniavimo Lietuvoje. Beje, abi rungtynės prieš Kauno Žalgirį buvo filmuotos ir vėliau perduotos per Lietuvos televiziją. Dabar tas filmas yra žadamas atsiųsti į JAV ir jis bus čia demonstruojamas lietuviams. Tame filme yra ir pastkalbėjimas su išvykos vadovu R. Mieželiu.

Š. Amerikos liet. krepšinininkų išvyka Lietuvoje ten buvo sekama su dideliu susidomėjimu. Nors jos metu būta tam tikrų problemų, kurioms nugalėti kitiude viet-

nės sąlygos, tačiau tai ne patys pagrindiniai dalykai šioje išvykoje. Apie tai gerai galima pailiustruoti Vyta. Kazakevičiaus laiško Ed. Sulaičiui ištrauka:

"Be abejo, išvyka, kaip pirmas eksperimentas, turį savo neišspręstų problemų: iš vienos pusės -- buvo galima norėti daugiau rungtynių, daugiau vietų ir pan., iš kitos -- daugiau besidominčių lietuviškos kultūros lobiais jaunuolių, tam tikros pagarbos tam, ką mes sukūrėme ar kt. Tačiau, mano įsitikinimu, mums svarbiausia kalbėti ne apie tai, ko dar dėl vieno ar kitų priežasčių pritrūko, bet apie tai, kas buvo brangaus šio eksperimente. O buvo viskas, kas mums reikalinga: jaukiuose, šventiškoje, labai draugiškoje aplinkoje vykusios ir plačiai šiltai mūsų spaudoje aprašytos rungtynės keliuose Lietuvos vietose, gausūs kasdieniniai jaunimo kontaktai, plačiausias galimybes išsiskirti asmeniškai lietuviškos kultūros lobio, kurių buvo galima rasti tik Lietuvoje, na, ir nuolatos įvairioje, bičiuliškoje aplinkoje pasilinksminti".

(eš.)

Prenumeruokite Vienybę seniansią pasaulyje lietuvių laikraštį!